చీకటిపడింది.

అడవిలో కొండల మధ్యన చిన్న రైలుస్టేషను.

రెండు రోజులనించి కుంభవృష్టిగా ఎడతెరిపి లేకుండా కురిసిన వాన వెలిసినా ఆకాశం ఇంకా మబ్బుమబ్బుగానే ఉంది. తేమగాలులు వీస్తున్నాయ్. చెమ్మగాలితో మరింత చిక్కబడిన కార్తీకమాసపు చలి వొణికించేస్తోంది.

రుద్రనేత్రం

అల్లం శేషగిరిరావు

ప్లాట్‌ఫారం నిర్మానుష్యంగా ఉంది.

చంద్రుని వెన్నెల మబ్బుల చాటునుంచి అప్పుడప్పుడూ నీరసంగా పొడగట్టి చీకటిలో పొగలా విస్తరించుకున్న మంచులో జీర్ణించుకుపోతోంది. ప్లాట్‌ఫారం చివరన చింతచెట్టు కింద రాక్షసి బొగ్గుతోనూ, పాతస్లీపర్ చెక్కల తోనూ సెగమంట వేసుకుని రైల్వే కూలీలు చలికాగుతున్నారు.

స్టేషను మాస్టరు గదిలోనుంచి ఫోను ఎడతెరిపి లేకుండా మోగుతోంది. నైటు డ్యూటీలో ఉన్న చిన్న మేష్టరు మళయాళీ యాసతో "హలో...." మని వాటిని రిసీవ్ చేసుకుంటున్నాడు.

యార్డులో రైలింజను ఒగరుస్తూ షంటింగ్ చేస్తోంది. పాయింట్స్‌మేన్ చేతిదీపం ఊపుతూ రంగులు మారుస్తూ, సిగ్నల్స్ ఇస్తున్నాడు. వేగన్ల కుదుపులాట కప్లింగ్‌ల శబ్దాలు పాయింట్స్ మారుస్తున్నప్పుడు "గక్! గక్!" మనే శబ్దాలు చలి కాచుకుంటున్న కూలీలకు స్పష్టంగా వినబడుతున్నాయి.

దూరంగా చీకట్లో సిగ్నల్ దీపాలు మెరుస్తున్నాయి.

"ఇప్పుడే ట్రాలీ వేసుకుని తిరిగొ [illegible] ప్రక్క నీరు బాగా [illegible]యింది. కొండల్లో బాగా వర్షం [illegible]ంది. [illegible]మూలు, కానాలు తెగవిం[illegible] పారుతున్నాయి. లైను మాత్రం ఎక్కడా దెబ్బతినలేదు. అక్కడక్కడ [illegible] జారిపోయిన చోట గేంగ్ [illegible] వేస్తారు. రోజల్లా ట్రాలీ తోసి [illegible] చెక్కలు లాగేస్తున్నా[illegible]" అంటూ చింతచెట్టు కింద మంట కాచుకుంటున్న ట్రాలీమేన్ రంగడు మిగతా కూలీలకి చెప్తున్నాడు.

"హలో...." చిన్న మేష్టరు గొంతు .... బ్లాక్ ఇన్‌స్ట్రుమెంటు కరకరలు.

"ఈ కేరళ చిన్న మేష్టరొకడూ— అబ్బా.... గొంతుకలో గుర్రం కరాక్కెట్టుకున్నట్టు ఒకటేగోల" అంటూ సింహాచలం చిరాగ్గా దుప్పటిని మరింత దగ్గరగా కప్పుకుంటూ ప్రక్కనున్న కర్రచెక్కని కాలుతున్న బొగ్గుల మీదికి విసిరి అలా కూర్చొనే ఎడమకాలితో తంతూ ఎగదోసి మంటని రాజేశాడు. కాలుతున్న రాక్షసి బొగ్గుల్లోనించి చిమ్మిన నల్లని పొగ మీదికి లేస్తూ వల్చబడి తెల్లబడుతూ మంచుతెరలా కప్పేస్తోంది. .... కారు వానన.... ముక్కులు మండుతున్నాయి. దగ్గుకుంటూ, పొగలో మండుతున్న కళ్ళకి చేతులు అడ్డంపెట్టుకుంటూ, చతికిలబడిన వాళ్ళు సర్దుకుంటూ దూరంగా జరిగి కూర్చుంటున్నారు.

"పిచ్చినా కొడకా! తడిసిపోయిన చెక్కేస్తావా" అంటూ ముక్కుచీదుకుంటూ కర్రచెక్కని బొగ్గుల్లో నుంచి

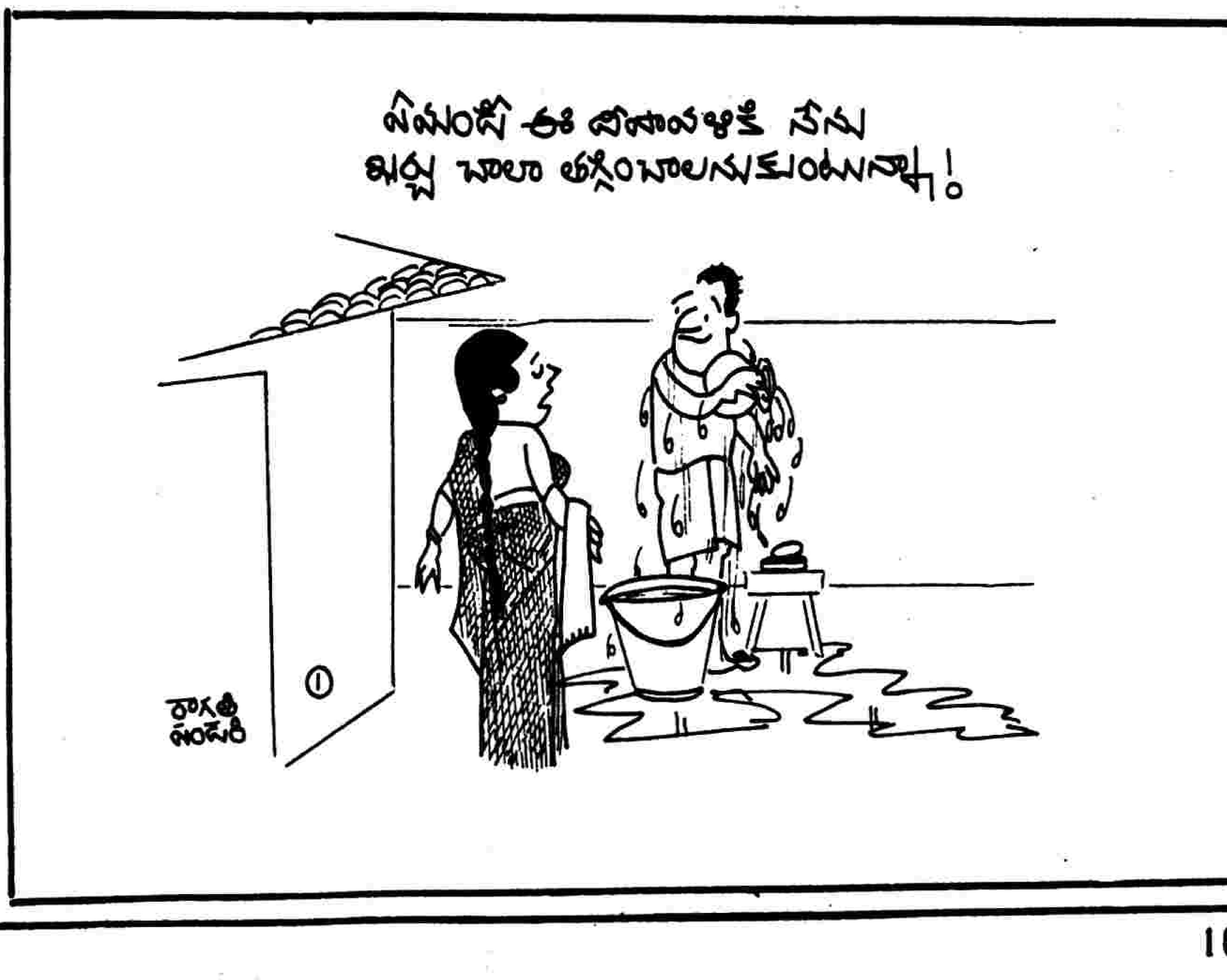

బైటికి లాగి దానితోనే బొగ్గుల్ని ఎగదోశాడు రంగడు. రివ్వున చలిగాలి వీచింది. నిప్పులు కణకణమని రాజుకుంటున్నాయి. కాలుతున్న రాక్షసి బొగ్గు సందుల్లోనించి పొగలు, నీలిమంటలు చిమ్ముతున్నాయి. చిట్లుతున్న కర్రచెక్కల్లో నించి ఉవ్వెత్తుగా లేస్తున్న నిప్పురవ్వలు చీకట్లో చింతచెట్టు కొమ్మల్లోకి మిణుగురుల్లా ముసురు కుంటున్నాయి.

మంచు కురుస్తున్న చీకటిలో సెగ మంట వెలుగునీడలు. రాక్షసి బొగ్గు వేడి-హాయిగా ఉంది. కబుర్లాడుకుంటున్నారు.

సిగ్నల్ రెక్కవాలిన చప్పుడు-చీకట్లో పచ్చదీపం.

"మెయిన్ లైన్‌లో బందొస్తున్నట్టుండి. అనుకుంటూ గేంగ్‌మెన్ క్వార్టర్సులో నుంచి చీకట్లో రైళ్లను దాటుకుంటూ ప్లాట్‌ఫారం గట్టు ఎక్కాడు పెట్రోల్‌మేన్ పైడయ్య. ఆరిపోయిన చుట్టని చేతి దీవ ఎత్తిపట్టి, చుట్టని దాంట్లో వెలిగించి, పెదాలతోనే పట్టితిప్పుతూ గుప్పుగుప్పున పొగని నోట్లోంచి, ముక్కులోంచి వదిలాడు. బాగా అంటుకున్నాక చుట్టని అలానే పంటితో నొక్కిపట్టి పొగకి కళ్ళు మూసుకుంటూ హేండ్‌లాంప్ అద్దంవేసి క్రిందికి దించాడు. చుట్టని ఎడమ చేతిలోకి తీసుకుని మరిరెండు దమ్ములు గట్టిగా లాగి తుపుక్కున ఉమ్మి. మోచేత్తో మూతి తుడుచుకుంటూ ప్లాట్‌ఫారం అంతా కలయ చూశాడు. మసిబారిన ప్లాట్‌ఫారం లాంతరుచిమ్నీలోంచి గుడ్డివెలుగు పడుతోంది. చిమ్నీమీద చెరిగిపోయిన స్టేషను పేరు అస్పష్టంగా ఎర్రక్షరాలతో కనిపిస్తోంది. స్టేషను మాస్టరు గదిలోంచి దీపం కాంతి ప్లాట్‌ఫారం మీద పడుతోంది. దూరంగా సిగ్నల్ దీపాలు .....

ఎరుపు.... అకుపచ్చ .... లెనకాల విస్తరించుకొనున్న చీకట్లు.

"ఎ[్రటా పైడయ్యా. పె[్రటోలు డ్యూటీ తగిలిందేటి'' అన్నాడు రంగడు సెగ మంట దగ్గరనుంచి.

''అవునొరె!'' అంటూ చేతిలో దీవంతో నడుచుకుంటూ మంటదగ్గరికి వెళ్ళాడు. పైడయ్య. నల్లని ఊలు బనీను తొడుక్కున్నాడు. మోకాళ్ళవరకూ కచ్చగట్టిన పంచె మాసిపోయుంది. మెళ్ళో మఫ్లరూ చంకలో చిన్న సంచీ వేలాడుతున్నాయి. పైడయ్య నడుస్తున్నప్పుడు ఊగుతున్న ఆ సంచీలో పటాకీలు (ఫాగ్ సిగ్నల్స్) అప్పుడప్పుడూ టకటకలాడుతున్నాయి.

పైడయ్య సెగ మంటదగ్గర కూర్చున్నాడు. మంట వెలుగు పైడయ్య ముఖం మీద పడుతున్నప్పుడు కణతలమీదఉబ్బిన నరాలు, మెడ[్రకింద ముడతలుదేరిన చర్మం, మీసాలమీద పొడుచుకొస్తూ జవజవలాడుతున్న చెక్కిళ్ళు జిడ్డుజిడ్డుగా నిగనిగలాడుతున్నాయి. పైడయ్య మరో రెండు సంవత్సరాల్లో రిటైరైపోతున్నాడు. నెరిసిపోయి పీచుదేరిన జుట్టుతోనూ,అలసిపోయి జీరలుతేరిన కళ్ళతోనూ వయస్సు సుస్పష్టంగా కనిపిస్తున్నా, వెడల్పాటి భుజాలు, దృఢమైన కాలిపిక్కలూ కాయకష్టంతో చేవదేరి దిట్టంగానే ఉన్నాయి!

"నువ్వొక్కడివే బయలుదేరావేటి! ఇంకొకడేడీ?''

"నాకూ, రాములుగాడికి డ్యూటీ ఏసేడు ఇనస్పెట్టరు. ఆ రాములుగాడు ఫుల్‌గా తాగీసి తొంగున్నాడు. ఏ[్రటా ఇది అంటే "ఈ తూరికి నువ్వ నప్పించేయి మావా" అని కాళ్ళూచేతులు అట్టుకుంటున్నాడు .... దాంట్లో కు[్రలంజికొడుక్కి కొత్త పెళ్లాం .... పోనీ ఇనస్పెట్టరు దగ్గరకెళ్ళి మరొకడిని ఎయ్యించుకుందామంటే, అసలే రాములంటే గిట్టదు కదా! ఆడిమీద మీదికి రాసి ఉద్యోగానికి ఎక్కెట్టేస్తాడు - సరే అని నానొక్కడినే బయల్దేరిపోనాను'' అన్నాడు పైడయ్య రాక్షసిబొగ్గు మంటకి చు[్రరుమంటున్న కాలిమణుకుల్ని చేత్తో రాసుకుంటూ.

''సింహాచలం.... ఒరేయ్ సింహాచళం ఎక్కడ[్రా?" అని చిన్నమేష్టరు తన గదిలోంచి అరుస్తూ కేకలేస్తున్నాడు.

"ఉండహె! ఈడొకడు" అని మెల్లగా గొణుక్కుంటూ ''ఆ.... ఆ.... వొస్తున్నా బాబూ" అని బిగ్గరగా అక్కణ్ణించి లేవకుండానే చిన్నమేష్టరుకు వినిపించేటట్లు అరిచాడు.

"ఎళ్ళరా! లైన్‌క్లియర్ అయిందికదా సిగ్నల్ ఇచ్చేశారు"అన్నాడు పైడయ్య. ఆడు అలాగే అరుస్తాడులెద్దూ. నోట్లో గచ్చకాయ ఎట్టుకున్నట్లు ఒకటే గోల తెల్లవార్లూ అలానే అరుస్తుంటాడు. ఆడు తొంగోడు నాకు తొంగోనియ్యాడు. కేరళావోడు. మనిషిమా[్రతం చాలా మంచోడు సుమా. అరుస్తాడేగాని, నాను డ్యూటీ ఎగ్గొట్టేసినా, పనిలో తొంగుండిపోయినా అలా అరుస్తూ తిట్టుకుంటూ అడి పనీ.నా పనీ అన్నీ ఆడే చేసేసుకుంటాడు గొప్ప చురుకైనోడు" అన్నాడు పోర్టరు సింహాచలం కుర్రాణ్ని తెగమెచ్చేసుకుంటూ.

ఇంతలో కుక్క ఒకటి స్టేషను వెనకాలనుంచి ఫెన్సింగులోనుంచి దూరి ప్లాట్‌ఫారంమీద కుంటుకుంటూ పరుగెత్తుతూ మంటదగ్గరికి వస్తోంది. మంట వెలుగులో దానికళ్ళు చరాలున మెరిశాయి, ఎడంకాలు రైలు[్రకిందపడి చిన్నప్పుడే తెగిపోవటంవల్ల సరిగా మోపలేకపోతోంది. మూడుకాళ్ళమీదే కుంటుకుంటూ పరుగెత్తుతోంది.

"నా మాట ఇంది.....తొస్తోంది .... దాదా" అంటూ లొట్టలుకొట్టి పిలిచాడు కుక్కని పైడయ్య. ఆ గొంతు వినగానే ఒక్క ఊపున మనుషుల్ని తోసుకుంటూ. ఒళ్ళంతా ఊపుకుంటూ,ముద్దుగా మొరుగుకుంటూ అమాంతంగా పైడయ్యమీదపడి మారాంచేస్తూ నాకేస్తోంది. "ఉండహే! ఉండహె" అని దాన్ని సముదాయిస్తున్నాడు పైడయ్య. కుంటికుక్క పొగపట్టిన తెల్లకాగితంరంగులో ఉంది కుడికంటిమీద నల్లటిమచ్చ. అది ఆకలితో చిక్కిపోవడంకంటె బెంగతోనూ, బాధలతోనూ కృశించిపోయినట్లుగా ఉంది. పొదుగులు ఎండిపోయి వేలాడుతున్నాయి.

పైడయ్య దాన్ని సముదాయిస్తూ దగ్గర పడుకోబెట్టుకున్నాడు. అది వెల్లకిలా పడుకుని కాళ్ళతో గీకుతూ పైడయ్యతో ఆడుతోంది. పైడయ్య దాని మెడమీద, చెవుల్లోనూ గోకుతూ బుజ్జగిస్తున్నాడు. అది పైడయ్యకి మరింత దగ్గర దగ్గరగా జరుగుతూ ఒంటిని అంటిపెట్టుకుని మరీ పడుకుంటోంది. ఒకవైపు సెగ వేడి, మరోవైపు పైడయ్య శరీరపు వెచ్చదనం మధ్య ఒదిగిపోయిన కుక్క పైడయ్య నిమురుతున్న స్పర్శసుఖంతో మగతగా కళ్లు మూసుకుంటోంది.

"రెండు రోజుల్నించీ సరిగ్గా తిండి కూడాతినటంలేదు. పిల్లలమీద బెంగెట్టేసుకుంది" అన్నాడు పైడయ్య దాని లోతుకుపోయిన డొక్కల్ని చూస్తూ.

"పిల్లలు సచ్చిపోయినాయేటి?"

"లేదురా. మళ్ళీ ఈ యీతపిల్లల్ని కూడా దుమ్మలగొండు ఎత్తుకుపోయింది. ఇది మూడో ఈత. [్రపతీసుట్టూ మూడు పిల్లల్నే ఎడతాది. ఇది కనడం, రోజులు

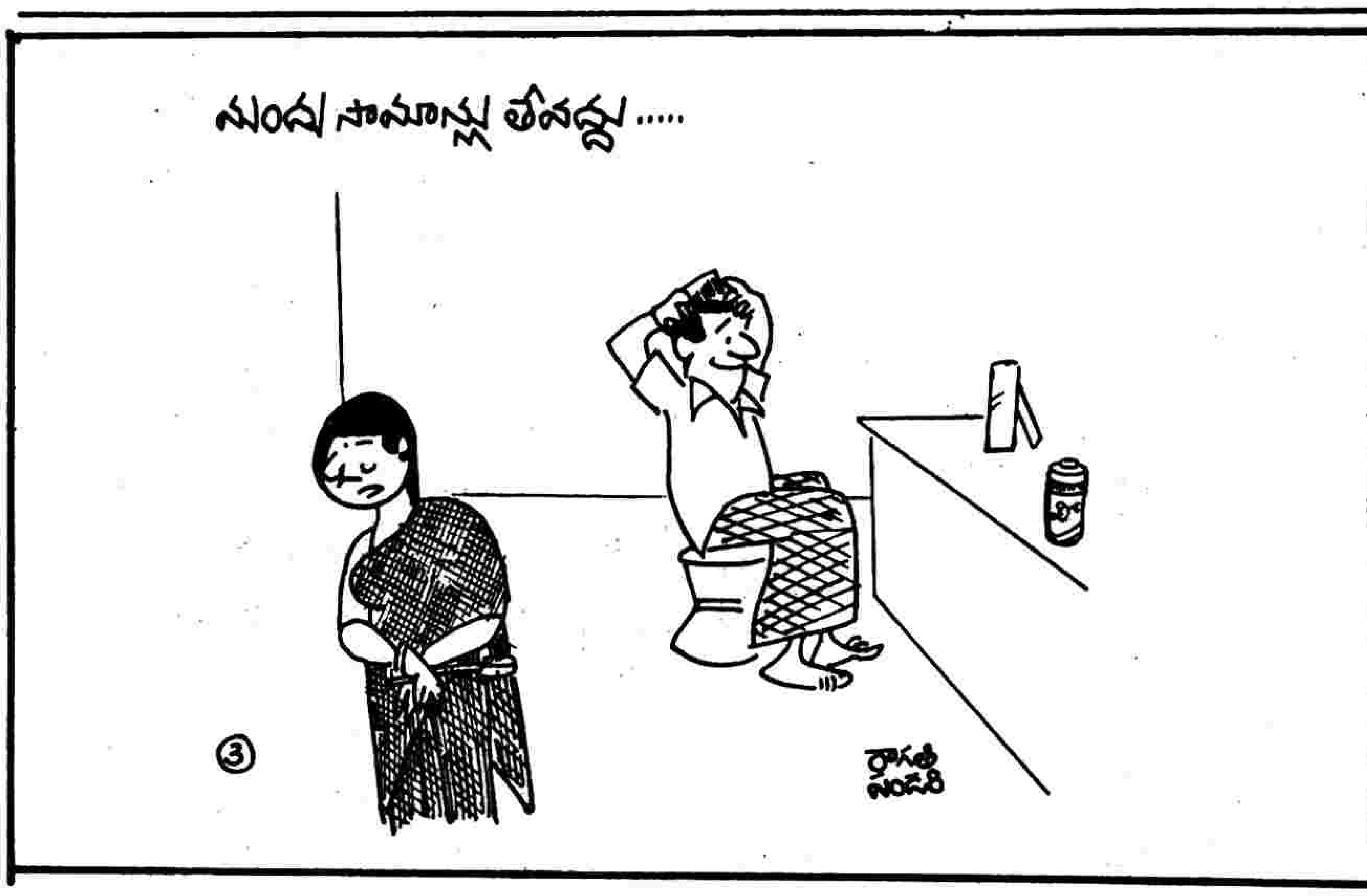

తిరక్కుండానే దుమ్మలగుండ్లో, పెద్ద నక్కలో ఎత్తుకుపోవడం - ఒక్కటి కూడా మిగల్లేదు. అదేటో దాని కర్మ - నాలాగే పిల్లలు దక్కకుండాపోతున్నాయి. చివరిమాట అనేసరికి పైడయ్యగొంతులో తడి ఆరినట్టయింది. పైడయ్యకి నా అన్నవాళ్ళు ఎవరూలేరు. అయిదేళ్ళ క్రితమే పెళ్ళాం పోయింది. అది పోయి రెండు సంవత్సరాలు తిరక్కుండానే ఇద్దరు పిల్లలూ పోయారు. తను ఏకాకిగా మిగిలిపోయేడు. ఆఖరివాడు ప్లాట్‌ఫారం మీద ఆడుకుంటూ రైలుక్రిందపడి కాలు తెగిపోయిన కుక్కపిల్ల కనిపిస్తే నెత్తురు కారుతున్నదాన్ని ఆప్యాయంగా ఎత్తుకుని ఇంటికి తీసుకొచ్చి పెంచుకుందామని తండ్రితో మారాంచేశాడు. మిగిలిన ఒక్క పిల్లడి ముచ్చట తీరుద్దామని దానికి కట్టు కట్టి పిల్లడితోసహా దాన్ని, ఆప్యాయంగా పెంచాడు. దాని కాలు కొండిది కాబట్టి పైడయ్య కొడుకే దానికి "కొండి" అని పేరు పెట్టాడు.

కొండి పెరిగి పెద్దదవుతూ పిల్లల్ని కూడా కంటోంది. దాన్ని తెచ్చిన పిల్లాడు మాత్రం మరి లేడు. తండ్రిని ఏకాకిని చేసేసి 'కొండి' ని విడిచిపెట్టి సుదూర లోకానికి వెళ్ళిపోయాడు. అది తలుచుకుంటున్న పైడయ్యకి కళ్ళు చెమ్మగిల్లేయి పరధ్యానంగా దూరాన చీకట్లోకి చూస్తూ 'కొండి' ని మరింత ఆప్యాయంగా తనివి దీరా నిమురుతున్నాడు.

"బోయ్" మని రైలింజను ఓండ్ర పెట్టినట్లు అరుచుకుంటూ వచ్చేస్తోంది. ఆ అరుపుకి సింహాచలం మనలో పడ్డాడు.

"గూడ్సుబండి-స్టార్టర్ ఇచ్చేశాడు. ఆగదు" అన్నాడు పోర్టరు సింహాచలం చతికిల బడిన వాడల్లా లేచికూర్చుంటూ.

చీకట్లో నుంచి రైలువస్తోంది. హెడ్ లైటు కాంతిలో రైలుపట్టాలు సన్నగా మెరుస్తున్నాయి. ప్లాట్‌ఫారం మీదికి బండి వచ్చేసింది. రైలు కమ్మలు ఎగిరిపడు తున్నాయి. ఫీంకరించుకుంటూ శరవేగంతో మెరుపులా దాటిపోయింది. ఆ ఊపుకి ప్లాట్‌ఫారంమీద చెత్త. ఆకులూ గాలిలో లేచి సుడులు తిరుగుతూ చీకట్లో ఎగురుతున్నాయ్. కొండి అదిరిపడి లేచి ఒళ్ళంతా విదిలించుకుంటూ, చెవులు టపటపమని కొట్టుకుంటూ తిరిగి పడుకుంటోంది.

చింతచెట్టుమీద కాకులు అరుస్తూ లేచాయి.

రైలు శబ్దం రానురాను దూరమౌతోంది. గార్డుపెట్టె వెనకాల ఎర్రదీపం మలుపులో చీకట్లో కనుమరుగయింది.

ప్లాట్‌ఫారంమీద అంతవరకూ ఆకు పచ్చదీపం ఊపుతున్న చిన్నమేష్టరు కుట్టి దీపం రంగు మారుస్తూ పెద్దపెద్ద అంగలు వేసుకుంటూ "ఒరేయ్ సింహాచళం . . . బ్లడీఫూల్ . . . బద్మాష్" అని హిందీ లోనూ, ఇంగ్లీషులోనూ మళయాళీయాసతో తిట్టుకుంటూ మంటదగ్గరకు వచ్చారు.

సింహాచలం లేచి నిలుచున్నాడు.

"ఒరేయ్ పోర్టరుని నువ్వా? నేనా? సువర్" అని హేండ్ లాంప్ ఎత్తి చూపుతూ అడిగేడు.

"ఇళ్ళి. పొన్లెబాబూ. ఏం కొంప మునిగిపోయింది. వయస్సులో ఉన్న కుర్రోడిని టోకెనందుకుంటే చెయ్యి పీకేస్తాదేంటి!

"ఈ రోజు టోకెన్ అందుకున్నాను. రేపు ప్లాట్‌ఫారంకూడా నన్నే క్లీన్‌చెయ్యమంటావ్. చల్, ఉల్, పదరా. రేపు నీమీద కంప్లయింట్ ఇచ్చేస్తాను" అని గట్టిగా కోపంగా అందామనుకుని ప్రారంభించి మధ్యలో నవ్వేశాడు. అందరూ నవ్వుకుంటున్నారు. ఇంతలో కుట్టి దృష్టి పైడయ్యమీద పడింది

"నువ్విక్కడేంచేస్తున్నావ్? ఈళ్ళకి బూతు స్టోరీస్ చెబుతున్నావా ఓల్డ్‌బగ్గర్!" పైడయ్య ముసిముసి నవ్వులు నవ్వుతూ మగతనిద్రలో ఉన్న కుక్కచెవులు గోకుతున్నాడు. చెవి సందులో కందిగింజలాంటి కొఋసు చేతికి తగిలింది. చటుక్కున పీకాడు. కొండి "కంయ్" మని అరిచింది,

"ఫక్ ది హెల్. ఎంత కొఋసురా బాబూ. అసలే బక్కచిక్కింది. ఈ కొఋసులు మిగిలిన దాని నెత్తుర్ని పీల్చేస్తున్నాయ్" అని కుక్కబొచ్చులో అంటుకున్న కొఋసుని మంటవెలుగులో క్షణం సేపు పరీక్షగా చూసి "దీని అమ్మ" అని తిట్టుకుంటూ మంటల్లో పడేశాడు.

"నోరు విప్పితే బాడ్ వర్డ్. బ్లడీ ఓల్డ్‌ఫెలో. ఫక్. ఫక్. ఒరేయ్ ఎవడో నిన్ను మర్డర్‌చేసేస్తాడు. "మన" పెళ్ళం దగ్గరకూడా "ఫక్ ది హెల్" అని స్లాంగ్ యూజ్‌చేసేవాడు "మన' వైఫ్ చాలా షేమ్ ఫీలయిపోయేది. ఆ వర్డుకి మీనింగు కూడా ఈడికి చెప్పాను. వినడే! ఆడికది హేబిట్ అయిపోయింది. ఓల్డుఫెలో అయిపోయినా బూతులు" అన్నాడు కుట్టి.

పైడయ్య ఆ మాటలు వింటూనే సింహాచలాన్ని ఉద్దేశించి "ఒరే సింహాచలం! ఈ మేష్టరు ఈ స్టేషనుకికొత్తగా వచ్చార్రా! పాపం నెలరోజు లయిందో లేదో మశూచిక కంపడిపోయేను. అమ్మతల్లి ఒంటినిండా కుండవేసేసింది. తోడు ఎవరూలేరు. గదిలో నేనే కనిపెట్టుకుని గుగ్గిలంధూపం అవీ ఏసేవోణ్ణి. కసింత కనుమరుగై తేసాలు జజ్జరిల్లిపోతూమంచం

మీద ఎగిరిపడుతుండేవోడు. ఆడదానిలాగ ఒకటే ఏడుపు అనుకో. కరిత్తమ్మా! కరిత్తమ్మా! అని ఒకటే గోలపెడుతూ పాట పాడినట్టు రాగాలుతీస్తూ అదే ఏడుపు. అమ్మ అమ్మ అంటున్నాడుకదా తల్లిమీద బెంగెట్టేసుకుని బెంబేలెత్తిపోతున్నాడేమో అనుకున్నాను. తరువాత తెలిసిందికదా అది పెళ్లాం పేరని కష్టాల్లో తల్లిని తలుచుకుని ఏడ్చేవోళ్ళని చూశాను గాని పెళ్ళాన్ని తలుచుకుని ఏడవటం నాకు ఎరికనేదు. ఆ అమ్మకలవులకివస్తే చూడు ఈ బాబు ఎక్కడైనా కనిపిస్తాడేమో! దొంగ 'పిక్' కొట్టేసి సెంవుపెట్టేసి తలుపు బిడాయించుకుని త్రాచుగొడ్డు నాగుపాముని చుట్టేసినట్టు పెళ్లాన్ని చుట్టేసుకుని మరి పగలూలేదు రాత్రీలేదు. లఫంలిక్స్‌లో పడిపోతాడు" చివరి పదాన్ని అర్థంచేసుకుని ఆ జోక్‌కి కుట్టితోపాటు అందరూ పికాపికలై నవ్వుతున్నారు.

"ఏటిబాబూ మళ్ళీ అమ్మ ఎప్పుడొస్తాది?" అడిగాడు పైడయ్య.

"మళ్ళీ నెక్స్ట్ ఇయర్ హాలిడేస్‌కే. ఇప్పట్లోరాదు.

"ఏటిబాబూలోద్‌చేశావేంటి" అన్నాడు పైడయ్య. మళ్ళీ నవ్వులు. కుట్టి చిరుకోపంతోసిగ్గుపడుతూ హేండ్ లేంప్‌తో కొట్టబోతున్నట్లు ముందుకు వచ్చాడు.

'కుంయ్' మంది కుక్క-మరో కొబ్బరి సువి పీకి మంటల్లో విసిరాడు పైడయ్య.

"నేను స్మాల్‌పాక్స్‌తోసఫరవుతూంటే నాకు ఈడు వచ్చి బూతు స్టోరీస్ చెబుతూ ఉండేవాడు. బట్టలువిప్పుకొనిబాత్‌రూమ్‌లో నీళ్ళు పోసుకుంటున్న దొరసాన్ని ఎప్పుడైనా చూశావా? అని అడిగాడు. దాని బేర్ బాడీని డిస్క్రైబ్ చేసేవోడు. నేను పెయిన్‌తో చచ్చిపోతుంటే ఈడు పని చేసిన డ్రైవర్ పీటర్స్. అది పెళ్ళాం లవ్‌మేకింగ్ ఎలా చేసుకునేవారో చెప్తుండేవాడు. ఓల్డయిపోయినా సెక్సీ ఫెలో..." "మొదట్లో ఆ పీటర్స్ దగ్గర ఈడు ఇంజన్ క్లీనర్‌గా పనిచేసేవాడట. ఆ దొర దగ్గరే బూతుతిట్లునేర్చుకున్నాడు. కోపం వస్తే ఈణ్ణి ఆ దొర తెగ తన్నేవాడట." అన్నాడు సింహాచలం.

"తన్నడమంటే ఇలాగలాగ? చేతికి ఏది దొరికితే దాంతో కొట్టేసేవోడు...... మనస్సు.... ఎన్న.... ఎన్నపూసనకో, ఆ దొర చేతికి ఎముక లేదు. చేతికి ఎంత దొరికితే అంత జేబులో నుంచితీసి ఇచ్చేసేవోడు. డబ్బంటే కేరేజాట్. ఆ బాబు ఎక్కడున్నాడోగాని సెమ్యేత్తి దండం పెట్టాలి.... ఉన్నాడో చచ్చిపోనాడో....... కోపమా! ఉపద్రదం నోరిప్పితే 'ఫక్ ది హెల్' పెళ్ళానికీ, నాకూ, ఇం జ ని కీ, అగ్గికి ఒకటేమిటి అన్నిటికీ 'ఫక్ ది హెల్' అని తిట్టేవాడు." అన్నాడుగతాన్ని నెమరువేసుకుంటూ, మంటల మీదనుండి చీకట్లోకి శూన్యంగా చూస్తూ. బొగ్గకి దూరంగా ఆకాశం మెరిసింది.

"వర్షం రాదు కదా.... మెరుస్తోంది" అన్నాడు పైడయ్య.

"రాదులే మేఘాలు తేలిపోతున్నాయి" అన్నాడు రంగడు.

"నో-నో- ట్వంటీపోరవర్స్ హెవీ రైన్స్ అని రాడార్ మెసేజ్ వచ్చింది. పైడయ్యా! లైను మీద పెట్రోల్ డ్యూటీకి వెళ్తున్నావా? వెళ్ళు.... పద్నాలుగో నంబరు కల్వర్టు దగ్గర ఎవర్తో ఆడది సూసయిడ్ చేసుకుంది.... ఘోస్ట్ అయి తిరుగుతుందట!"

"ఫక్ ది హెల్" అన్నాడు పైడయ్య మళ్ళీ అందరూ నవ్వులు.

"నన్ను జోక్ చెయ్యడం ఈడికిసరదా బ్లడీ ఓల్డ్ బగ్గర్. అయితే ఈడు లేకపోయుంటే నేను స్మాల్‌పాక్స్‌తో ఆనాడే డైడయిపోయుందును. నేను కరాబు చేసేసిన బట్టలు, దుప్పట్లు ఆడే ఉతికేవాడు. రియల్లీ ఎ గాడ్. నన్ను జస్ట్ లైక్ మై ఫాదర్‌లా సర్వ్ చేసేడు." అన్నాడు కుట్టి చెమరుస్తున్న కళ్ళని కాస్పేపు మూసుకుంటూ.

స్టేషన్ రూంలో ఫోన్ రింగవుతోంది.

"ఫోను. పద. పద" అంటూ కుట్టి సింహాచలాన్ని వెంటబెట్టుకొని గబగబ బయలుదేరాడు.

'చిన బాబూ! టైమెంతయుంటుంది.' అడిగాడు పైడయ్య. నడుస్తూనే చేతి దీపంలో వాచీ చూసి" పదిన్నర కావస్తోంది" అని చెప్పి హేండ్ లాంప్‌ని సింహాచలానికి అందించి ఇద్దరూ చీకట్లో గబగబా నడుచుకుంటూ వెళ్ళిపోయారు.

"ఇక నేను ఎల్లాల. టైము దాటిపోతుంది..' అని లేచి నిల్చుని సర్దుకున్నాడు పైడయ్య. నంచి భుజానికి తగిలించుకుంటున్నప్పుడు దాంట్లో పటాకీలు గలగల లాడాయి. ఆ చప్పుడికి కుక్క లేచి ముందు కాళ్ళు చాచి, ఆవలించి వళ్ళు విరుచుకొంటూ పైడయ్య వైపు పరీక్షగా చూసింది.

"స్టేషన్ రూంలో ఫోను మోత 'క్లిక్' మని ఆగిపోయింది..... 'హలో' కుట్టి గొంతు-

సెగమంట దగ్గర ఇద్దరు కూలీలు మాత్రమే మిగిలారు.

ఎళ్ళొస్త్రా. రాములు గాడు నాతో రాలేదన్న సంగతి ఎవరితోనూ చెప్పకండేం! ఇనస్పెట్టరు చెవిన పడిందంటేగొడవయిపోద్ది." అని లాంతరు తీసుకోని బయల్దేరారు. కుక్క కూడా 'కుంయ్' 'కుంయ్' మంటూ మారాం చేస్తూ వెంబడించింది. పైడయ్య గనరినా వినడం లేదు.

"చలిలో సస్తావే.... నా వెంట ఎందుకే విమ్మళంగాతొంగోకుండాను." అని దాన్ని వెంటబెట్టి తోలుతున్నాడు. అది పారిపోయినట్టే పారిపోయి మళ్ళీ కాళ్ళకి అడ్డం పడుతోంది.

"అది మరాగదు. నీతో కూడా పారొస్తాది..... తీసుకెళ్ళరాదా తోడుంటుంది" అన్నాడు రంగడు మంట దగ్గర్నించి.

'అసలే తిండి లేదు. దానికి తోడు సొట్టది. నడవ లేదు. పరే నీ కరమ ! రా' అని చిరాగ్గా కుక్కని కసురుకుంటూ నడిచాడు.

చేతి లాంతరుతో పైడయ్యా, వెనకాల కుంటు కుంటూ కుక్క పెగమంటవెలుగులోంచి చీకట్లో ప్లాట్‌ఫారం మీద నడుస్తున్నారు. స్టేషన్ మాస్టర్ గది దాటుతున్నప్పుడు. రూంలో నుంచి పడుతున్న వెలుగులో దూరంగా చీకట్లోకలిసిపోతున్న నీడల్లా కనిపిస్తున్నారు.

"ఒక్కడే బీటుకి పోతున్నాడు. భయం లేదా ఇంత చీకట్లో" అన్నాడు మంట దగ్గర గేంగోడు.

"అడికి భయమా ! మొండోడు. ఎన్నిసార్లు ఒక్కడే ఎల్లేడో. లైనువోలు మొత్తం మీదున్న కానాలు, తూములు కంబాలు. చెట్లు, తుప్పలు అన్నీ ఆడికి ఎరికే- నిద్దట్లో కూడా లెక్కట్టేసి చెప్పేగలడు. పది సంవత్సరాలనుంచీ ఈ లైను మీదే తిరుగుతున్నాడు." అన్నాడు రంగడు.

పైడయ్య కుక్కతో ప్లాట్‌ఫారం చివరన గట్టు దిగాడు. పెగమంట వేడిలోంచి వచ్చిన శరీరం బయటి చలికి తట్టుకోలేకుంది. మరింత చలిగా అనిపించింది. మఫ్లర్ తీసి తలకు చుట్టుకున్నాడు.

చుట్ట వెలిగించి రైలుపట్టాల ప్రక్కన నడుస్తున్నాడు.

వెలుగులోంచి చీకట్లోకి రాగానే మరింత చీకటి అనిపించినా రానురాను చీకట్లకి చూపు సర్దుకుంది. ఆ రైలుమార్గం పైడయ్యకి కొట్టిన పిండి. అంచేత చేతి లాంతరు వెలుగులో సిగ్నల్ తీగల్ని దాటుకుంటూ చీకట్లో తడుముకోకుండా నడుస్తున్నాడు. కేబిన్ దగ్గరకు రాగానే లోపల్నించి ఆయిలు, గ్రీస్‌వాసనలు గుప్పున కొట్టాయి. కేబిన్ కిటికీలోంచి దీపం వెలుగు పడుతోంది. కిటికీలోంచి కేబిన్ మేన్ పైకి తలపెట్టి కేబిన్ దాటుతున్న పైడయ్యని పలకరించాడు.

కుక్క అడ్డంగా ఉన్న సిగ్నల్ పాయింట్ప మీదినుంచి ఎగిరి దాటబోతూ చీకట్లో తీగల్ని తన్నుకుని తూలిపోతూ తమాయించుకుంది. తీగలు ఒక దాన్నొకటి కొట్టుకుంటూ రాసుకుంటూ "జింగ్" "జింగ్" మనే శబ్దం తరంగాలగా ఆ

త్యాగరాజు కీర్తనలు

తెలుగువారికి త్యాగరాజ కీర్తనలు ఒక పెన్నిధి. ఈ కీర్తనల గురించి పలువురు పలురకాల వ్యాఖ్యలు వారి వారి సంస్కారాలకు అనుగుణంగా చేస్తూ వచ్చారు. కోలారు బంగారుగనుల నుంచి శ్రీ కొల్లూరి సత్యరామప్రసాద్ అనే ఇంజనీర్ త్యాగరాజస్వామివారి కీర్తనలలో సామాజిక స్పృహ, వూహాశక్తి, సందేశం అనే అంశాల గురించి ప్రస్తావిస్తూ కొన్ని కీర్తనలకు తమ తమ ఆసక్తికరమైన వ్యాఖ్యానాలను జోడించి పంపారు. చాలా కృతులు స్వామివారివి బహుళ ప్రాచుర్యంలో ఎందుకులేవు అని ఆలోచిస్తే జవాబు మనకు చప్పున స్ఫురించక పోయినప్పటికీ, రాగాలలో వైవిధ్యం వుండటం చేత కొత్త పాటలపై ఆసక్తికలవారికి సుమారు యాభైదాకా కల ఈ కృతులు తమ తమ ప్రతిభను ప్రదర్శించటానికి గాయకులకు ఆస్కారమిస్తాయని వారు అంటున్నారు. ఇందులో సంగీతాభిమానుల సౌలభ్యం కోసం మేళకర్త రాగాల సంఖ్యకూడా ప్రతిపాటకు రాగంతోపాటు జతచేసారు. ఈ ప్రయత్నాన్ని దీపావళి కానుకగా సహృదయులైన మా పాఠకుల ముందు వుంచుతున్నాము.

—ఎడిటర్

నారాయణగౌళ రాగము – ఝంపెతాళము (28)

పల్లవి ॥ దర్శనము చేయ నా తరమా పరామర్శించే నీవు నన్ను మన్నింప
వలెను శివ ॥దర్శ॥

చరణాలు ॥ గోపురంబులను కడుగొప్ప కంబముల, భూస్థాపితంబగు, శిలల,
తరుణులాటలను
దీపాల వరుసలను దివ్య వాహనముల పాపహర సేవించి
బహిర్ముఖుండనైతి ॥దర్శ॥
తరలి పదియారు ప్రదక్షిణములొల్లగా- పరవింద్య వచనముల
బాగుగా నాడుచును
ఒరుల భామల చూచు చుపొంగితిగాని, వరశివాక్షరముగ జపము
చేయనైతి శివ ॥దర్శ॥
హాటక సమంబైన అద్భుతాకృతివి నేనాట చేసికొని
హృన్నాశికమునను

మాటి మాటికి చూచి మైమరచి ఉండేది ఆటలా ! త్యాగరాజార్చిత
సుపాద శివ ॥దర్శ॥

బంగారు కాంతులీనే (హాటక సమంబైన) అద్భుతమైన దైవ స్వరూపాన్ని చూడడానికి మానవుడు మనస్సును శోధించుకోవడం [అంతర్ముఖత్వం] అవసరం. అలా కాకుండా తాపత్రయాలలో చిక్కుకుని బహిర్ముఖుడైన పామరుడికి దేవాలయంలో దేవుడికంటే కూడా కొట్టొచ్చినట్లు కనిపించేవి- ఎత్తైన గోపురాలు, పెద్ద స్తంభాలు. "ఫలానివారి ధర్మం" అనినేలపై పేర్చబడిన రాతి పలకలు. గోడలమీదనున్న భామల ఒయారపు భంగిమలు, దీపాల వరుసలు, దేవుడి వాహనాలు మాత్రమే.

అటువంటివాడు గుళ్ళో చేయగలిగింది ఏమిటయ్యా అంటే- పదహారు ప్రదక్షిణాలు, చుట్టు ప్రక్కల వాళ్ళను ఆడిపోసుకోవడం, పరస్త్రీలను చూస్తూ లొట్టలు వేసుకోవటం. వాడి సమయమంతా వీటికే సరిపోతుందిగానీ, మనస్ఫూర్తిగా శివనామ జపం నోట్లోంచి రాదు.

హృదయం అనే తామరపూవు [హృత్+నాళికము]లో దేవుడిని నిల్పుకుని అయన్ను "మాటిమాటికి" చూడగలగడం తమాషా కాదు. [ఆటలా?]. అలా చేయగలిగినప్పుడే అది నిజమైన దర్శనం.

ఈ పాటయొక్క సార్థకత గురించి ఎన్నిమాటలు చెప్పినా చాలదు. నాటి సంఘానికి, నేటి సంఘానికికూడా వర్తించే కృతి ఇది.

"నాట, ఆరభి, గౌళ, వరాళి, శ్రీ"- ఈ అయిదు రాగాలనూ ఘనరాగ పంచకం అంటారు. వీటి తరువాత వాటి తాహతుకి దగ్గరగా ఉండే రాగాలు రెండింటిలో నారాయణగౌళ రాగం ఒకటి అని కొందరు సంగీతజ్ఞానుల అభిప్రాయం.

అసావేరి రాగము . ఆదితాళము (8)

పల్లవి ॥ సారి వెడలిన ఈ కావేరిని చూడరే ॥సారి॥
అనుపల్లవి॥ వారు వీరనుచు జూడక తానవ్వారిగా భీష్టములనొసంగుచు ॥సారి॥
చరణాలు ॥ దురమున నొకతావున గర్జన భీకరమొకతావున నిండు కరుణతో
నిరతముగ నొకతావున నడచుచు వరకావేరి కన్యాకామణి॥సారి॥
వేడుకగా కోకిలలు మ్రోయగను వేడుచు రంగేశునిజూచి మరియీ
రేడు జగములకు జీవనమైన మూడు రెండు నదినాథుని జూడ
॥సారి॥
రాజరాజేశ్వరియని పొగడుచు జాజిసుమముల ధరామరగణములు
పూజ నిరుగడల నేయగ త్యాగరాజు సన్నుతురాలై ముద్దుగ
॥సారి॥

"అతి వేగంగా ఒకచోట, హోరులో మరోచోట, కటాక్షాన్ని చూపెట్టుతూ మరోచోట, ముద్దులొలికే కన్యలాగ యాత్రకై [సారి] బయలుదేరిన ఈ కావేరిని చూడండి. పుణ్యాత్ములూ, పాపాత్ములూ అనే భేదభావంలేక అందరినీ పవిత్రులను చేస్తూ ఈ నది ప్రవహిస్తోంది

తనకు ఇరుప్రక్కలా కోకిలలు కూస్తూండగా, [శ్రీరంగంలోని] రంగనాథుణ్ణి స్పృశించి, తరువాత పదునాల్గులోకాలకు అధిపతి అయిన పంచనదీశ్వరుణ్ణి [మూడు రెండు నదినాధుని] చూసుకునేందుకై, తనను "రాజరాజేశ్వరీ" అని పొగడుతూ బ్రాహ్మణ సమూహాలు [ధర+అమర గణములు] పూలతో పూజిస్తూండగా, పయనిస్తోంది.

ఈ పాటలోని కవితా చమత్కృతి ఏమిటంటే, ఇందులో కావేరిని గంగతో పోల్చాడు త్యాగయ్య. రంగేశుని పాదాలను తగిలి, శివుడివద్దకు వెళ్ళేవరకూ ఆమె కన్యకామణి. [గంగ విష్ణువు కాలినుండి పుట్టిందనీ, శివుడి భార్య అనీ పురాణాలు చెపుతున్నాయి.]

నిశ్శబ్దంలో తేలిపోతోంది. ఆ శబ్దానికి బెదిరిపోయిన కుక్క పైడయ్యని దాటుకుంటూ ముందుకువచ్చి లైటు వెలుగులో కుంటుకుంటూ పరుగెత్తుతోంది.

కాళ్ళకి చెప్పులు లేవు పైడయ్యకి. మెట్లంట రాళ్ళమీద నడకకి అలవాటుపడ్డ అరిపాదాలు మోటుదేరి కాయకాసినట్టుగా దృఢంగా ఉన్నాయి. నడుస్తున్నప్పుడు ఎగుడు దిగుడుల్లో పాదాలుతొట్రుపడడం లేదు. మనిషి లావుగా లేకపోయినా భూమి మీద పాదాల చప్పుడు స్పష్టంగా వినిపిస్తోంది.

రానురాను సిగ్నల్ దీపాలు చీకట్లో ఎర్రగా మెరుస్తూ దూరమవుతున్నాయి. దూరంగా స్టేషనులో దీపం, కేబిన్‌లోని వెలుగు అప్పటికే చాలా దూరంలో నడుస్తున్న పైడయ్యకి చిన్నవౌతూ కనిపించి లైను మలుపు తిరగడంతో కనుమరుగయ్యాయి.

డిస్టెంటు సిగ్నల్ కూడా దాటాడు. అడవి ప్రారంభమయింది. రైలు లైను లోయలో ఉంది. చుట్టూ కొండలు. దట్టమైన అడివి. దారి పొడవునా కొండ వాగులమీదనుంచి గట్లు, వంతెనలు; కొండలమధ్య నుంచి కటింగులులోనుంచీ మెలికలు తిరిగిన రైలు లైను విస్తరించుకుంది.

రైలు గట్టు కిరువైపులా పల్లంలో జీబుగా పెరిగిన చెట్లలోనుంచీ లోయల్లోనుంచీ రేగిన గాలులు దూసుకుంటూ వీస్తున్నాయి.

ఆకాశం తెరిపిస్తున్నా, కొండలమధ్య అడవిలో చిక్కుకున్నగాలులు తేమతేమగా ఉన్నాయి. పైడయ్య లాంతరు కాంతిలో లైనుని పరీక్షిస్తూ నడుస్తున్నాడు. రైలు గట్టు ప్రక్కకాలిబాట మరీ ఇరుగ్గాఉన్నా కానాలు దాటవలసివచ్చినా, పట్టాలు ఎక్కి నడుస్తున్నాడు. ఆకాశంమీద అక్కడక్కడ చుక్కలు పొడుస్తున్నాయి.

పైడయ్య నడుస్తున్నాడు. మనస్సులో ఆలోచనలుపరుగుగెత్తున్నయ్."ఇకమరో రెండు సంవత్సరాలు నడుస్తాను. తరవాత రిటైరై పోతాను...." ఆలోచనలోపడ్డాడు. బ్రతుక్కేమీ ఫరవాలేదు. ఒంటరివాడిని పించనీ చాలు. ఆ డబ్బు ఇస్తే ఎవరైనా చూస్తారు. ఎటొచ్చి ఒటేలులో తిండిపెట్టి

నట్టు పెడతారు. ముసిలి కాలంలో కాలూ చెయ్యీ పట్టడానికి తోడెవ్వరూలేరు" అనుకున్నాడు. పెళ్ళాంజ్ఞాపకం వచ్చింది. "దేవుడు దాన్ని తీసుకుపోయాడు. ముసిలి కాలంలో ఇలా వంటరిగా నచ్చిపోమ్మని నన్నొగ్గీశాడు" గుండెల్లో దేవినట్టయింది.

"పోనీ కుర్రపాండైనా మిగిలాడు కాదు "అప్రయత్నంగా చుక్క వెలుగులో కనిపిస్తున్న కొండల్లోకి చూశాడు. వెంట నడుస్తున్న కుక్క తుమ్మింది మంచులో రొంపచేసినట్టు. ఆలోచనలోంచి తేరుకుని స్థిమితపడ్డాడు. 'బహుశా వంటరిగా ఉండడంవల్ల ఇలాంటి ఆలోచనలు వస్తున్నాయనుకున్నాడు. పాత సంగతులు ఆలోచించడంవల్ల దిగులు తప్ప మరేవీలేదనుకున్నాడు. అలాంటి ఆలోచనల్ని ఆలోచించకూడదని కూడా అనుకున్నాడు. రేపటి గురించి కూడా ఆలోచించి బెంగ పెట్టేసుకోడం మంచిది కాదనుకున్నాడు. "ఏమిటయితే అదే కానీ నేనా అలక్ నిరంజన్ గాణ్ణి...." ఫక్ దిహెల్" అని అనుకున్నప్పుడు ఫక్కున గట్టిగా నేనవ్వేడు. తనలో తానే నవ్వుకుంటున్నందుకు మళ్ళీ నవ్వొచ్చింది. అప్పుడు పీటర్పు దొర, కుట్టిమేష్టరు గుర్తుకొచ్చారు చిన్న సరదాలాంటిది కలిగింది.

"పక్ దిహెల్" అని గట్టిగా అరుస్తూ పకపక మని నవ్వేడు. ఆనవ్వు కొండల్లో ప్రతిధ్వనిస్తూ మార్మోగింది. కొండల్లో అణగారిపోతున్న నవ్వుల్ని వింటూ నడక సాగిస్తున్నాడు.

అడవి చిక్కబడుతోంది. చిమ్మటలు "గీ" పెడుతున్నాయి. రిట్టమానుచెట్టు దాటుతూ ఉంటే, మూడు సంవత్సరాల క్రితం పట్టపగలు అక్కడ గేంగోడిని పెద్దపులి ఎత్తుకుని అడివిలోకి పారిపోతూంటే, ఆడి అరుపులు అడివిలో చాలా దూరం వరకూ వినిపించాయి. అక్కడ పనిచేస్తున్న పైడయ్య కూడా విన్నాడు. ఆ ఆర్తనాదాలు జ్ఞాపకంవచ్చి బరువెక్కిన హృదయంతో నడుస్తున్నాడు.

ఇప్పుడు పులుల భయం లేకపోయినా ఎలుగుబంట్లభయం ఉంది అక్కడక్కడ ఎలుగుబంట్లు మీ.. గేంగోళ్ళని, పెట్రోల్ మేన్‌లని అడపదడపా మీదపడి బకిరేస్తుంటాయ్. ఈ అడివిలో దివిటీ వెలిగించి తీసుకెళ్ళాల్సిందనుకున్నాడు దివిటీ ఉంటే జంతు భయం ఉండదు.

రైలు లైను కటింగులోనికి ప్రవేశించింది. పైడయ్య కటింగులో అడుగుపెట్టగానే కటిక చీకటి ఆవరించింది. చీల్చిన కొండలోనించి వందగజాల పొడుగున పట్టాలు విస్తరించుకుని ఉన్నాయి. ఇరువైపులా ఎత్తైన కొండ గోడలు బాగా చెయ్యిచాస్తే తగిలేటట్టు భ్రాంతికలిగించేటంత ఇరుకుగా ఉన్నాయి చేతిలాంతరు వెలుగులో పట్టాలమీదనించి నడుస్తున్నాడు కటింగులో. ఆకాశంమీదికి తలెత్తి చూశాడు. ఆకాశంవైపు తెరుచుకున్న చీకటి ద్వారాల్లా ఉన్నాయి కొండ శిఖరాలు. ఆకాశంలో అక్కడక్కడ ఒకటి రెండు చుక్కలు చలిలో ఒణుకుతున్నట్లు మిలమిలలాడుతున్నాయి.

పైడయ్య అలికిడికి [illegible] కొండ గోడలకి వేలాడుతున్న గబ్బిలాలు లేచి చీకట్లో దేవుళ్ళాడుతున్న దెయ్యాల పిల్లల్లా కటింగ్‌లో అస్తవ్యస్తంగా ఎగురుతున్నాయి. వెనకాల కుంటుకుంటూ చీకట్లో తడుముకుంటూ తనని సమీపిస్తున్న కుక్కని దగ్గరగా పిలిచి ఒకరినొకరు రాసుకుంటూ చీకట్లో కటింగు దాటుతున్నాడు. [illegible] ప్రారంభమయింది. [illegible] ఇరువైపులా రానురాను తు[illegible] తోనూ, [illegible] రించుకొని [illegible] డా దూరంలో కొండవాగులలో మెట్టభూములు కూడా వున్నాయి కొండపంటల్ని కాపలా కాయడానికి వేసుకున్నఅరపలమీద దీపాలు మసగ్గా కనిపిస్తున్నాయి.

పైడయ్య నడక సాఫీగా వేగంగా సాగుతోంది. మరో మైలు వరకూ తూములూ, కానాలూ, కటింగులూ తగలవు. ప్రక్క పొదల్లో "క్రీచ్ క్రీచ్" మని గింజుకుంటున్న అరుపు. గుడ్లగూబ తుప్పల్లో ఎలకని వేటాడి గోళ్ళలో చిక్కించుకుని ఎగిరి పోతోంది.

ఆకాశం తెరిపిస్తోంది. నీటిమేఘాలు తెరలు తెరలుగా ఆకాశంమీద పరుగెత్తుతూ దూరంగా కొండల్లోకి పారిపోతున్నటున్నాయి మబ్బులు పల్చబడుతూ విడిపోతున్నాయి.

నడుస్తున్న పైడయ్యకి రకరకాల ఆలోచన్లు వస్తున్నాయి అక్కడ లైను పొడవునా ప్రతి చెట్టుకీ, గట్టుకీ ఏవేవో కథలు చెబుతూ ఉంటారు. ఆ బ్రిడ్జి క్రింద దెయ్యం ఉందని, ఆలైను ప్రక్కన ఆమ్మోరు గజ్జల చప్పుడు వినిపిస్తూ ఉంటుందని. పట్టాలకి అడ్డంగా తాటిచెట్టు ప్రమాణంలో తాటి రాకాసి వించొని కళ్ళ వెంబడి నిప్పులు కురిపిస్తుంటుందని రకరకాల కథలున్నాయి. ఆ ప్రాంతాలు [illegible]తున్నప్పుడల్లా ఎంత ధైర్యవంతు[illegible]నా పైడయ్య గుండెల్లో చిన్నబితుకు [illegible]ట్టేది. ధైర్యం కూడగట్టుకోడానికి పాటలు పాడేవాడు. కుక్కతోకబుర్లాడుతూ ఉండేవాడు.

ఏనుగుల తూము దగ్గరౌతోంది.

కావేరీ నది అస్తవ్యస్త ప్రయాణాన్ని సూచించడానికా- అన్నట్లు 'అసావేరి' రాగాన్ని ఎన్నుకోవడం మరో విశేషం.

నదీస్నానం కోరికలను నిరాటంకంగా [అవ్వారిగా] తీరుస్తుందనే భక్తులనమ్మకాన్ని చూపెట్టడంతోపాటు, నది కిరుప్రక్కలగల ప్రకృతి సౌందర్యాన్ని వర్ణించడంలో త్యాగయ్య అసాధారణమైన ప్రజ్ఞను కనపరిచాడు.

కల్యాణి రాగము - ఆదితాళము (65)

పల్లవి ॥ కారు వేల్పులు నీకు సరి ॥కారు॥

అనుపల్లవి ॥ కారుకు జిలకరసంబా కంతరమైనట్టుగాని ॥కారు॥

చరణాలు ॥ దీవటికి దీపమురీతి కావేటికి కాలువల రీతిగాని ॥కారు॥

తమ్మివైరికి తారకుల రీతి

కమ్మ విల్తునికి కాంతి నరుల రీతిగాని ॥కారు॥

సాగరానికి సరసు రీతి

త్యాగరాజునుత ధరలో రామనీకు సరి ॥కారు॥

'రామా. నీకు సరితూగే దేవుడు లేడు' అని చెప్పడానికి త్యాగరాజుగారు కొన్ని దృష్టాంతాలను చూపిస్తున్నాడు.

సామాన్య రకమైన కారు (ముతక) బియ్యాన్ని "జిలకర సంబాకు" అనే సన్నరకం బియ్యంతో పోల్చలేము. ['జిలకర సంపాకాంతరమైనట్టు' అని మరో పాఠం. ఇలా చెప్పుకుంటే మాములు కారపు వంటకి జీలకర్ర కారం వేసిన వంట సరితూగదు అని అర్థంవస్తుంది. అంతే కాదు. త్యాగరాజుగారు కారపురుచి బాగా తెలిసిన షడహారిణాల తెలుగువాడు అని సమర్థించ వచ్చు.] [హాస్యబ్రహ్మ భమిడిపాటివారి పాఠం ఇది] గోదావరికీ గొడ్డిలేటికీ సామ్యమా అని వారుక. అలాగే కావేరీనదికి పిల్ల కాలువలు సరికావు. ఎంతటి అందగాడైనా మన్మధుడికి దీటు కాలేడు. చంద్రుడి వద్ద నుండి వచ్చే కాంతికి నక్షత్రాల కాంతి పోలదు.

ఇలాంటి ఉదాహరణలతో రాముడి ప్రత్యేకతని ఎత్తి చూపడంలో త్యాగరాజుకి ఆయనే సాటి అని మనం కచ్చితంగా చెప్పవచ్చు.

"వేల్పులు" అని అనడంలో ఆయన క్షుద్రదేవతలనే విరసిస్తున్నట్లు చెప్పుకోవాలిగాని మిగిలిన దైవాల్ని నిందించినట్లుగా అనుకోలేం. ఎందుకంటే ఆయన ఇతర శ్రేష్ఠదైవాలపై కూడా పాటలను వ్రాశాడు కనుక. అన్యమత దూషణంకూడా ఆయన అభిమతం కాదు. [సుఖిఎవ్వరో- (కానడ రాగము) అనే పాటలో ఈ విషయం మనకు స్పష్టంగా తెలుస్తుంది.]

ముఖారి రాగం - ఆదితాళము (22)

పల్లవి ॥ కారు బారు చేయువారు కలరే నీవలె సాకేత నగరిని ॥కారు॥

అనుపల్లవి ॥ ఊరివారు దేశజనులు వరమునులు ఉప్పొంగుచు భావుకులయ్యే ॥కారు॥

చరణం ॥ నెలకు మూడు వానలు అఖిల విద్యల

నేర్పుగల్గి దీర్ఘాయువు గలిగి

చలము గర్వ రహితులు కాలేదా

సాధు త్యాగరాజ వినుత రామ ॥కారు॥

కారు బారు అంటే దర్బారు. "సాకేతపురిని నీవు ఏలినట్లు ఇంతవరకు ఏ రాజైనా ఈ భూమిని ఏలగలిగాడా?" అని రాముడిని అడుగుతున్నాడు త్యాగరాజు.

రాజ్యంలో పండితులకు. పామరులకు. మునులకు కూడా సుఖ సంతోషాలుండాలి. ఒక తెగవారిపై మరో తెగవారికి విద్వేషం ఉండకూడదు. అటువంటప్పుడే

దూరంగాకొండలదిగువున అడివిపందుల్ని తోలడానికి డబ్బాలు వాయిస్తూ 'హేయ్' 'హేయ్' మని వేస్తున్న కేకలు స్పష్టాస్పష్టంగా గాలిలో తేలుతూ వినిపిస్తున్నాయి.

ఏనుగుల తూము దగ్గరికి వచ్చేసరికి కప్పల అరుపులు నలువైపులనుంచీ తారస్థాయిలో వినిపిస్తూ చెవులు గింగుర్లెత్తిపోతున్నాయి. పైడయ్య తూముగట్టుమీద నిలబడి పరీక్షగా చూశాడు. తూముగట్టుకి ఎక్కడా గండి పడలేదు. లైనుదిట్టంగానే ఉంది. లైను మీద నడుస్తూఇరుప్రక్కలా మెట్లంగిరాయి పేకింగు చూశాడు. సరిగ్గా ఉంది.గట్టిగా తుమ్మొచ్చింది.ఆ చప్పుడికి కప్పల బెకబెకలు ఠక్కున మీట నొక్కినట్టు ఆగిపోయి ఒక్కసారి నిశ్శబ్దం ఆవరించుకుంది. క్రిందికి చూశాడు. తూముల్లోనించి నీరు పొర్లుతూ పారుతోంది. వర్షపునీరు పాయలు పాయలుగా కొండల్లోనించి దిగి అడవిలో తుప్పల్ని దాటుకుంటూఏకమైపోతూతూముల్లోనించి సుడులు తిరుగుతూ పొరుసుకుంటూ పరుగులుతీస్తూ పారుతోంది. తూముల దగ్గర ఏర్పడిన సుడి ఆ నిశ్శబ్దంలో 'గీ' మని అరుస్తూ ఒళ్ళు జలదరింప జేస్తోంది.

"ఈ తూముకి ఎప్పుడూ ఢోకాలేదు. ఎంత పారినా వర్షం నీరేకదా. ఎటొచ్చీ 'ఎర్రిగడ్డ' కానాయే చూసుకోవాలి. అక్కడ మూడు గేడలేకమైపోతాయి అని అనుకుంటూ నడక సాగిస్తున్నాడు.

ఏనుగుల తూము దూరమౌతోంది. తిరిగి కప్పల అరుపులు అక్కడక్కడ ఆరంభమై అంచెలంచెలుగా మందలుగా అరుస్తున్న వాటి అరుపులు నడుస్తూన్న దూరమౌతున్నపైడయ్యకివినిపిస్తున్నాయి. మబ్బులు తొలగిన నీలాకాశంలో చంద్రుడు కాంతి పుంజుకుంటూ తేలుతున్నాడు.

దూరాన కొండల్లోకొండగొర్రె'కార్' మనిఅరిచింది."మరి వర్షంరాదు.పూర్తిగా తేలిపోతోంది. అడవిలో జంతువులు కూడా బైటకు వస్తున్నాయి" అని అనుకుంటూ నడుస్తున్నాడు. వెన్నెల్లో తన నీడనిచూసుకుంటున్నాడు. సున్నని రైలు పట్టాలమీద మంచుబొట్లు వెన్నెలలో ప్రతిఫలిస్తూ అక్కడక్కడా ముత్యాల్లా

పౌరుల మానసిక స్థితి [Morale] దృఢంగా ఉంటుంది. రాజు ఎంతో శక్తివంతుడు, ప్రజ్ఞాశాలి, న్యాయాన్యాయ వివక్ష తెలిసినవాడు అయి ఉంటేనే అటువంటి పరిస్థితి సాధ్యం. అటువంటి రాజ్యంలో సకాల వర్షాలు చూడవచ్చు. ప్రజలకు తమ తమ విద్యలలో నేర్పు ఎక్కువవుతుంది. ప్రోత్సాహం కారణంగా ఎంతో హాయిగా గడుపుతూ గర్వపడకుండా సుఖంగా పనులు ప్రతుకుతారు.

గాంధీజీ రామరాజ్యం కావాలని ఊరికే కలలు కనలేదు. రామరాజ్యం అంటే పైన చెప్పిన విధంగా ఉండేదని విజ్ఞులందరికీ తెలిసిన విషయమే.

దేశితోడి రాగము – ఆదితాళము (8)

పల్లవి ॥ రూకలు పదివేలున్న చేరెడు–నూకలు గతిగాని ఓ మనసా ॥రూకలు॥

అనుపల్లవి ॥ కోకలు వెయ్యున్న కట్టుకొనుటకొక టేగాని ఓ మనసా ॥రూకలు॥

చరణం ॥ ఊరేలిన తాపండుట మూడు మూరతావుగాని
నూరు భక్షణములబ్బిన నోటి కంతగాని
ఏరునిండి పారిన పాత్రకు తగు– నీరు వచ్చుగాని
సారతరుని హరిని త్యాగరాజ– సన్నుతుని మరవకే మనసా ॥రూకలు॥

అత్యాశతో ఎంత సంపాదించినా దానిని అనుభవించేందుకు అవధి అనేది ఉంది. పదివేల రూపాయలున్నా మనిషి తినేది పట్టెడన్నం మాత్రమే. బీరువాలో వెయ్యి చీరలు దాచి పెట్టుకున్నా ఒక్కొక్కసారి కట్టుకోగలిగింది ఒక్క చీర మాత్రమే. ఎంతటి గ్రామాధికారైనా పడుకొనేది మూడుమూరల జాగాలోనే. విస్త్రల్లో ఎన్ని ఉన్నా మనిషి తినగలిగినది తన నోట్లోవెళ్ళేటంత మాత్రమే. కాలువనిండా నీళ్ళున్నా మనం పట్టుకెళ్ళిన పాత్రలో పట్టే నీళ్ళుమాత్రమే మనకి ప్రాప్తం.

మనిషికి కావలసిన దానికంటే ఎక్కువ ఉండడం వలన అనర్థం. అశాంతి ఏర్పడుతాయేగాని సుఖం ఎక్కువ కాదు. ఎంత ప్రాప్తమో మనకి అంతే దక్కుతుంది. ఉన్నదాంట్లో సరిపుచ్చుకుని బ్రతకడంలో ఆనందం ఉంది. అలా తృప్తిగా బతుకుతూ దైవధ్యానంలో నిమగ్నమై ఉండడం మంచిదనే హిత వాక్యాన్ని చెపుతున్నాడు. త్యాగరాజు.

మన ఋషులే కాకుండా ఎంతోమంది పాశ్చాత్య దేశాల మేధావులు కూడా నిరాడంబర జీవనం ఉత్కృష్ట చింతనం [Simple living and high thinking] ప్రాతిపదికగా జీవించి లోకానికి ఉపకారం చేశారు. "లక్షాధికారైన లవణమన్నమె గాని మెరుగు బంగారంబు మ్రింగబోడు–" అని నృసింహ శతకంలోని ఓ పద్యం చెపుతోంది. ఇలాంటి వెన్నో చదివీ, వినీకూడా సగటు మానవుడు అందని పండ్లకు అఱ్ఱులు చాస్తూనే ఉన్నాడు. ఏడుస్తూ, పడుతూనే ఉన్నాడు,

[దేశితోడి రాగంలో పాడాలంటే 8వ మేళకర్త హనుమత్తోడి రాగంలో పంచమ స్వరాన్ని విడిచి పెట్టాలి]

రే(వ)గుప్తి రాగము – దేశాదితాళము (15)

పల్లవి ॥ గ్రహబలమేమి శ్రీ రామానుగ్రహబలమే బలము ॥గ్రహ॥

అనుపల్లవి ॥ గ్రహబలమేమి తేజోమయ విగ్రహమును ధ్యానించేవారికి నవ ॥గ్రహ॥

చరణం ॥ గ్రహపీడల పంచపాపముల – నాగ్రహములు గల కామాదిరిపుల
నిగ్రహము చేయు హరిని భజించే త్యాగరాజునికి రసికాగ్రేసరులకు ॥గ్రహ॥

మెరుస్తున్నాయి. అప్పుడు అకస్మాత్తుగా కుక్క జ్ఞాపకం వచ్చింది. వెనక్కి తిరిగి చూశాడు. కుక్క పొదల్లో కుంటి కాలెత్తి ఉచ్చపోస్తోంది. మనస్సులో నవ్వుకున్నాడు. యజమాని వెనక్కి తిరగ్గానే కుక్క కుంటుకుంటూ పరుగెత్తుకుంటూ వచ్చి పైడయ్య మీదికి ఎగబాకబోతూ చేతిలాంతరు పైకప్పు చురుక్కుమని 'కంయ్' మని అరిచింది. "పిచ్చిలంజ" అని లాలనగాకొట్టి నడక సాగిస్తున్నాడు.

ఆకాశం మీద తెల్లటి గాజు పొరలాంటి తెలి మబ్బు చంద్రుణ్ణి దాటుకున్నప్పుడు దానిలో నుంచి ప్రతిఫలించిన చంద్ర కాంతి మరింత తీక్షణంగా ఒక్కసారి వెలిగి కొండల్నీ, అడవిని వెన్నెలతో ముంచెత్తేసింది.

బొంగ్ర కప్ప అరుపు "బార్! బార్! బిక్....బిక్" మని వినిపించింది. మిగతా కప్పల బెకబెకల మధ్యలో దాని అరుపు బొంగురుగా వికృతంగా వినిపిస్తోంది.

"ఎర్రిగడ్డకానా" దగ్గరపడుతోంది అనుకున్నాడు పైడయ్య. చలిగా ఉంటే బనీను సర్దుకున్నాడు.

నీరు పారుతున్న శబ్దం దగ్గరవుతున్న కొద్దీ హోరుగా వినిపిస్తోంది.

ఆకాశం మీదికి చూసి ఒంటి గంట దాటిందేమో అనుకున్నాడు.

కొండల మీద నుంచి మంచు తెర లోయల్లోకి పాకురుతూ దిగుతోంది.

కానా దగ్గరికి వచ్చే సరికి కానా క్రింద నీరు అల్లకల్లోలంగా గర్జిస్తున్నట్లు వినిపిస్తోంది. జల ప్రళయంలా ఉంది. ఆ నిర్జన ప్రదేశంలో జల ప్రవాహపు అలజడి గుండెల్ని అదర గొడ్తోంది.

లాంతరు వత్తి పెద్దది చేసి కానామీద స్లీపర్ల మీద నుంచి దాటుతున్నాడు. కానా మొత్తం ఊగిపోతుందా అని భయం వేసింది. క్రింద నుంచి పారుతున్న నీరు స్లీపర్ల సందుల్లోంచి వెన్నెల పడి వెలుగు పడ వెలుగు నీడల్లో వికృతంగా విలయ తాండవం చేస్తున్నట్లు పొంగి పొంగి పారుతుంది, ఎగిరిపడ్తూ, గర్జిస్తోంది. వరద కానా గటని ఢీకొంటూ గుభేల్! గుభేల్ మని ఎగిరి పడుతూ. పిచ్చిగా సుడులు తిరుగుతూ. హుంకరిస్తూ ప్రవహిస్తోంది. స్లీపర్లు దాటుకున్న పైడయ్య

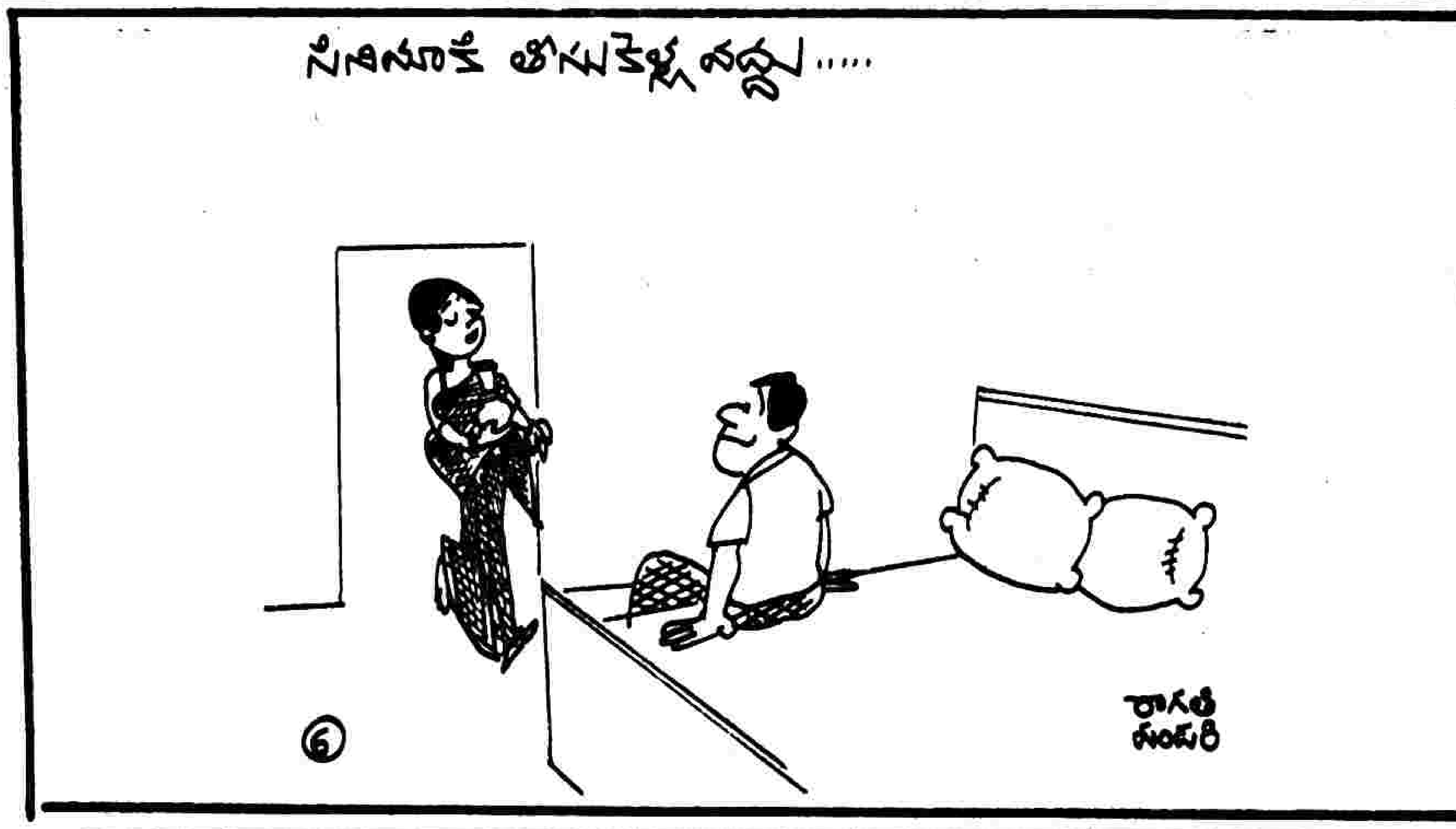

అష్టగ్రహకూటమి, నవగ్రహాల మహిమ, ఇళ్లల్లో ఇబ్బందులకి గ్రహశాంతి ఇందకా సగటు మానవుల గొడవ లోపాన్ని, కామాన్ని నిగ్రహించుకుని, పంచ మహా పాతకాలకు దూరంగా ఉంటూ, శ్రీరాముని దివ్యమంగళ విగ్రహాన్నే పూజించుకునేవాళ్ళకి రాముని అనుగ్రహమే పెద్దఅండ. దానిముందు ఈగ్రహాలశక్తి బలాదూర్. గాయత్రీ మంత్రాన్ని జపించే వాణ్ణి 'ఎగ్రమానికమ్మ' వంటి క్షుద్రశక్తులు ఏమీ చేయలేనట్లే, రాముణ్ణి నమ్ముకున్నవాళ్ళకు ఏలినాటి శనిలాంటి పీడలు హానికలిగించవు అని ధైర్యంగా ఉండవచ్చు."

తన చుట్టుప్రక్కల ఉండే కొన్ని దుష్టగ్రహాలను కూడా దృష్టిలో పెట్టుకుని త్యాగరాజుగారు ఈ కృతిని వ్రాసి ఉండాలి.

త్యాగయ్య ఎన్నో కృతులలో 'దేశాది' తాళం అనే ప్రత్యేక తాళాన్ని ఎన్నుకొన్నారు. నేటి గాయకులు దీన్ని విస్మరించి మామూలు ఆదితాళాన్నే వాడుతున్నారు. హరిదాసుల్లో కొందరికి ఈ దేశాది తాళం సుపరిచితమైదేనని ఒక సంగీతాభిమాని అంటున్నారు.

చక్రవాక రాగము - త్రిపుట తాళము (16)

పల్లవి ॥ ఎటుల బ్రోతువో తెలియ ఏకాంత రామయ్య ॥ఎటుల॥
అనుపల్లవి ॥ కటకట నా చరితము కర్ణ కఠోరమయ్య ॥ఎటుల॥
చరణం ॥ పట్టి గొడ్డురీతి భక్షించి తిరిగితి
పుట్టులోభుల నెల్ల పొట్టకై పొగడితి
దుష్టులతోగూడి దుష్కృత్యములు సల్పి
రట్టు చేసిన త్యాగరాజుని దయతో ॥ఎటుల॥

అచ్చోసిన ఆంబోతు (పట్టిగొడ్డు) అడ్డమైనచోట్ల తిరిగి, అన్నింటినీపాడు చేస్తుంది. దానిధ్యేయం తినడం కోసమే బ్రతకడం [Live to eat] అలాంటి బ్రతుకు బ్రతుకే కాదు. పామరుడి బ్రతుకూ అలాంటిదే.

కూటికోసం పనికిమాలిన పిసినారులను ఇంద్రుడు, చంద్రుడు అంటూ పొగిడి పబ్బం గడుపుకోవడం అనేది నాడూ ఉంది. నేడూ ఉంది. "ఆశ్రయింపు బావకు పద్య రత్నాల" కవులుచేసే పని ఇదే.

'ఏకాంత రామయ్య' అనే సంబోధనలో ప్రత్యేకత ఉంది. చేసిన తప్పులను ఒప్పుకోవడం (Confession) అనేది ఏ మతంలోనైనా "ఏకాంతంలో ఉన్న" దేవుడిలోగానీ, మత గురువులోగానీ మాత్రమే జరుగుతుంది. 'ఏకాంత రామయ్య' అనడంలో "నీవొక్కడివే దేవుడవు" అనే ప్రత్యేకార్థమూ ఉంది. నామ భేదంలో ఏకాంత రాముడనే దేవుడున్నాడని కొందరంటారు.

ఈ విధమైన ఆక్రోశానికి చక్రవాక రాగం అతికినట్లుగా సరిపోయింది.

కాళ్ళు వణుకుతున్నాయి. బ్రిడ్జి క్రింద లోతుగా పారుతున్న జలప్రవాహవేగాన్ని చూడలేకపోతున్నాడు. అలా నడుస్తూనే లైనుని, కాలాని పరీక్షగా చూస్తున్నాడు. "ఫరవాలేదు లైను దిట్టంగానే ఉంది" అనుకున్నాడు.

బ్రిడ్జి మీద నుంచి కనుచూపు మేర వరకూ చూస్తున్నాడు. ఎర్రిగడ్డ వరద వెన్నెలలో దూరంగా తళతళ మెరుస్తూ, ఆయాసంతో ఎగిరిపడుతూ దగ్గరౌతూ ఉంగలు ఉంగలుగా చుట్టుకుని పొర్లుకొస్తూ, కానాలో ప్రవేశిస్తున్నప్పుడు గట్ల మధ్య ఇరుక్కుపోయి, రెచ్చిపోతూ గట్లని ఢీకొట్టుకొంటూ. ఎగసిపోతూ. బ్రిడ్జి స్తంభాలని గుద్దుకుంటూ, తోసుకుంటూ శివాలెత్తినట్లు ఉరకలేస్తూ పారుతోంది.

దుంగలు. చచ్చిపోయిన జంతు కళేబరాలు, గడ్డి. వేళ్ళతో తేలుతున్న చెట్లు వరదప్రవాహంలో కొట్టుకొస్తూ స్తంభాలని ఢీకొంటూ వల్టీలు కొడుతూ గిరగిర తిరుగుతున్నాయి. దూరంలో నీరు కోసేసిన గెడ్డ ఒడ్డున తుప్పల్లో ఇరుక్కున్న గేదెపెయ్య కళేబరంవెన్నెల్లోకనిపిస్తుంది. వెన్నెల్లో ఒడ్డున వరద నీళ్ళ నురుగులు గట్లను నాకుతున్నాయి.

బ్రిడ్జి దిగి లాంతరుకాంతిలో డేంజరు మార్కు చూశాడు- ఎర్రగీత దాటలేదు. ఫరవాలేదు—అనుకున్నాడు. గట్టు ప్రక్కకానా హోరులో చెవులువినిపించడంలేదు. లాంతరు వెలుగులో గట్టున రాళ్ళ సందుల్లోనుంచి పాములు తలలు బయటకుపెట్టి పలపల నాలికలు చాచుకుంటూ చూస్తున్నాయి. అక్కడ అలా ఒంటరిగా ఉండడం కొంచెం భయం వేసింది. గబ గబా గట్టెక్కి పంతెన దాటుకుంటూ మధ్యలో ఆగాడు. కుక్క 'కుంయ్' 'కుంయ్' మని కానా దగ్గర అరుస్తోంది. కానా ఎక్కి స్లీపర్లు దాటబోతూ క్రింద నీటి అలజడి చూసి అదిరిపోతూ తోక ముడుచుకుని వెనక్కిపోతోంది. నిస్సహాయంగా అరుస్తోంది.

"పొట్టిది స్లీపర్లు దాటలేక జడిసిపోతోంది" అని వెనక్కి వచ్చాడు. దీనంగా మొరుగుతున్న దాని కళ్ళల్లోకి చూశాడు. లాంతరు క్రింద పెట్టి కుడి చేత్తో దాన్ని అమాంతంగా ఎత్తుకుని చంటి

కాఫీ రాగము - ఝంపెతాళము (22)

పల్లవి ॥ మీ వల్ల గుణదోషమేమి? శ్రీరామ ॥మీ॥
అనుపల్లవి ॥ నా వల్లనేగాని నళిన దళనయన ॥మీ॥
చరణాలు ॥ బంగారు బాగుగా పదివన్నె కాకుంటె- అంగలార్చుచు బచ్చ
నాడుకోనేల? ॥మీ॥
తన తనయ ప్రసవవేదన కోర్వలేకుంటె- తనదు అల్లునిపై అహంకార
పడనేల ॥మీ॥
ఏ జన్మమున పాత్రమెరిగి దానంబీక- పూజింప మరచి వేల్పుల
నాడుకోనేల? ॥మీ॥
నా మనసు నా ప్రేమ నన్నలయజేసిన- రాజిల్లు శ్రీ త్యాగరాజనుత చరణ
॥మీ॥

"బంగారం వన్నె తక్కువది అయినప్పుడు నగ సరిగారాదు, అందుకని కంసాలిని తిట్టితే ఏం ప్రయోజనం? అమ్మాయి పురిటినొప్పులు పడుతోంటె ఇదంతా అల్లుడు చేసినపని అని అతన్నొక్కణ్ణే తిట్టుకోవడం ఏం సబబు? ఏ జన్మలోనో అపాత్రులకు దానంచేసి ఉంటాను. ఆ కారణంగా ఇప్పుడు బాధ పడుతున్నాను. నా మనస్సు, వ్యామోహం నన్ను పెడత్రోవ పట్టించాయి. దాంలో పూర్తిగా అలసిపోయాను. దీని కంతటికీ నుస్వేకారణంఅని ఇంతకు ముందు తిట్టి ఉంటే దానికి లెంపలు వేసుకుంటున్నాను"

భక్తుడి ముఖ్యలక్షణమైన అంతర్ముఖత్వానికి (Introspection) గల ప్రాముఖ్యతను ఈ కృతి దృష్టాంతాలతో వివరిస్తోంది. దైనందినవ్యవహారాల్లోని ఉదాహరణలతో, సున్నితమైన హాస్యంతో ఉన్న సొంపైన రచన ఇది.

త్యాగయ్య కాలంనాటికి హిందూస్తానీ కాఫీరాగం వాడుకలో లేదు. దాదాపు పదమూడు కీర్తనలను కర్ణాటక సంప్రదాయంలోని కాఫీ రాగంలో ఆయన వ్రాయగా, ఒక్కపాటను కూడా అసలు రాగంలో నేడు గాయకులు పాడడంలేదు. "నిత్యరూప", "యోచనా కమలలోచనా" వంటి కృతులు దానికి దగ్గరగావున్న "దర్బారు" రాగంలోకి మారిపోగా, మిగిలినవి 'హిందూస్తానీ కాఫీ'రాగంలోకి మారిపోయాయి. అసలు కాఫీ రాగ స్వరూపం మారిపోకుండా ముత్తుస్వామిదీక్షితర్ మాత్రం లౌక్యంగా తన కీర్తనల్లోనే రాగంపేరు కూడా ఇమిడ్చి జాగ్రత్తపడగలిగాడు.

మధ్యమావతి రాగము - రూపకతాళము (22)

పల్లవి ॥ అలక లల్లలాడగగని ఆ రాణ్ముని ఎంత పొంగెనో ॥అలక॥
అనుపల్లవి ॥ చెలువు మీరగను మారీచుని మదమణచే వేళ ॥అలక॥
చరణం ॥ ముని కనుసైగ తెలిసి శివ ధనువును విరిచే సమయ
మున త్యాగరాజ వినుతుని మోమున రంజిల్లు ॥అలక॥

రాముడు కారణజన్ముడు సీతాకల్యాణం నాటికి అతనిది "నూనూగు మీసాల నూత్నయవ్వనము". రాజకుమారుడు కాబట్టి గిరజాల జుట్టుంది. అది (అలకలు) మరింత కదిలి చూపరులకు మనోజ్ఞంగా ఉండడం సహజం. రాజఋషి (రాణ్ముని) అయిన విశ్వామిత్రుడు దశరథుణ్ణి ఒప్పించి రాక్షస సంహారం కోసం, ఆ తరువాత సీతను అతడికిచ్చి పెళ్ళి చేయడం కోసం తనతో తీసుకొని వెళ్ళాడు. ఆ అందాల రాముడు తనతో రావడమే ఎంతో అదృష్టంగా భావించాడు విశ్వామిత్రుడు.

క్షత్రియుడికి నైజలక్షణం వీరం. తాటకిని సంహరించినపుడు, మారీచుని వేయి ఆమడల దూరానికి విసిరేసినప్పుడు, విశ్వామిత్రుని ఆజ్ఞను అనుసరించి శివుని విల్లును ఎక్కుపెట్టడంలోను తన శౌర్య ప్రతాపాలను ఎంతో గొప్పగా ప్రదర్శించాడు రాముడు. ఆ సందర్భంలో అతడి ముంగురులు అల్లలాడాయి. "అటువంటి సమయంలో వాటి కదలికవలన వన్నెహెచ్చిన అతడి ముఖాన్ని చూడటానికి ఎంతో

పిల్లలా చంకన వేసుకున్నాడు. బక్కగా ఉన్నా బరువుగా ఉంది దాని శ్వాస కుక్క కంపు కొడుతోంది. ఎడమ చేతితో లాంతరు తీసుకుని కుక్కని మోసుకుంటూ దాని బరువుని తమాయించుకుంటూ పట్టి పట్టి అడుగులు వేసుకుంటూ స్లీపర్లు దాటుకుంటూ నడుస్తున్నాడు. వెన్నెలలో వంతెన మీద కుక్కతో నడుస్తున్న పైడయ్య చీకటితో చెక్కిన శిల్పంలా కనిపిస్తున్నాడు. అలా దాటుకుంటూ బ్రిడ్జి దాటాడు. కుక్కని దింపి తిమ్మిరెక్కుతున్న చేతుల్ని విదుల్చుకున్నాడు. కుక్క కూడా బద్ధకంగా ఒళ్ళు విదుల్చుకుంది.

పైడయ్య లాంతరుతో చుట్ట వెలిగించాడు. పొగ వదులుతూ కాస్సేపు వెన్నెలలోకి కొండలమీదికి చూస్తూ నిల్చున్నాడు. కుక్క 'గుర్ గుర్' మంటూ పట్టాల మీది కి దృష్టి కేంద్రీకరించుకుంటూ కోపంగా అరుస్తోంది దాని మెడమీద వెంట్రుకలు నిక్కబొడుచుకుని వెన్నెట్లో మెరుస్తున్నాయి. ఆవేశంతో ఒళ్ళంతా వణుకుతోంది. పళ్ళికిలించుకుంటూ దేనిమీదకో కలబడిపోతున్నట్లు ముందుకు అడుగు వేస్తూ తమాయించుకుని కసిగా మొరుగుతోంది.

వెన్నెలవెలుగులో రైలుపట్టాల మీద నుంచి పెద్దకొండచిలువ భారంగా పాకురుకుంటూ దాటుతోంది అదిచూసిన పైడయ్య కుక్క మెడమీద చర్మం పట్టుకుని ముందుకుపోకుండా అదుపుచేస్తున్నాడు. అది విదిలించుకోడానికి గింజుకుంటోంది. పట్టాలుదాటి తుప్పల్లోనుంచి జరజరమని పాకురుతున్న కొండచిలువ శబ్దం దూరమౌతూ ఆగిపోయేవరకూ కుక్కని అలాగే పట్టి ఉంచాడు.

'వరదల్లో కొండచిలువ కొండల్లో నుంచి కొట్టుకొచ్చుంటుంది' అనుకున్నాడు.

'కుక్కలంజ పొట్టదైనా ఎంత వవురషం' అని మనస్సులో ముద్దుగా తిట్టుకుంటూ నడక ప్రారంభించాడు. ఎర్రిగడ్డకానాలో నీటిగర్జన రానురాను దూరమవుతోంది.

లైను గట్ల మీది నుంచి, సిమెంటు తూములమీదినుంచి పట్టాలమీద ఎక్కుతూ దిగుతూ నడుస్తున్నాడు. చూపు లైనుమీద పరిశీలనగా పరుగెత్తుతోంది.

పద్నాలుగోనంబరు కల్వర్టు దగ్గరొతున్నప్పుడు చిన్నమేష్టరు కుట్టి గుర్తుకొచ్చాడు. అక్కడ పట్టాలమీద కూర్చుని పిలుస్తున్న ఆడదెయ్యంకూడా గుర్తొచ్చింది. గట్టిగా పాడడం మొదలెట్టాడు. పాడుకుంటూ. దగ్గుకుంటూ. గొంతు సర్దుకుంటూ మళ్ళీ పాడుకుంటూ కల్వర్టు దాటుతూ పక్కని పొదల్లోకి చూశాడు. పొదలికి అవతల చేలమధ్య నిలువెత్తు మానవాకారం। పిచ్చిపూలవాసన రివ్వున వీచింది. ఆ వాసనలో ఆడమత్తు ఉంది। వళ్ళు జలదరించిపోయి అమాంతంగా పాట మధ్యలో ఆపి కళ్ళు మూసుకున్నాడు. గాజుల సవ్వడి గాలిలో తేలుతోంది. పరుగెత్తుదామనుకున్నాడు. కళ్ళు తెరిచి చూశాడు. వెన్నెల. అదే మానవాకారం జుత్తు విరబోసుకునుంది. నవ్వుతున్నట్లు కూడా అనిపించింది. వెనకన కుక్క "భౌభౌ"మని అరుస్తోంది. గాలితెర రివ్వున వీచింది. మానవాకారం 'కటకట'మని ఊగింది. దిష్టిబొమ్మ! చెమటెక్కిపోయిన పైడయ్య నవ్వుకున్నాడు. తిరిగి నడక ప్రారంభించాడు.

రానురాను గాలిలో మార్పువస్తోంది. చలి చిక్కబడి సూదుల్లా పొడుస్తోంది. గాలిలో తేమవాసనలు తేలుతున్నాయి. ఆ వాసనల్ని గట్టిగాముక్కుతో పీల్చి ముక్కు చిట్లించుకుంటూ ఆకాశం వైపు చూశాడు. వెన్నెల మసకేసి ఒక్కసారి చీకటిపడినట్టయింది. నల్లటి నీటిమేఘం చంద్రుని మీదినుంచి దాటుతోంది. దాని నీడ తుప్పల్లోనుంచీ పొదలమీదనుంచీ పాకుతుంటూ దాటుతోంది! ఆకాశం మసగబడుతోంది.

అక్కడక్కడ మబ్బులు కూడా కారంగ కదుల్తున్నాయి. దూరాన కొండలు కనిపించటంలేదు. మబ్బులు కొండల్ని కప్పుకుంటూ ఆకాశంమీద విస్తరించుకుంటున్నాయి.

ఈ అడివిలో ఎప్పుడు వర్షంవస్తాదో, ఎప్పుడు తేలిపోతాదో చెప్పవేం. అంతా నిమిషాలమీద జరిగిపోతాది. ఇంతవరకూ పుచ్చపువ్వల్లా వెన్నెల కాసింది. మళ్ళీ ఇప్పుడు మేఘాలా! అందుకే వాన రాకడ పేణం పోకడ ఎవరూ చెప్పనేరంటారు" అని అనుకుంటూ ఆకాశం నలువైపులా

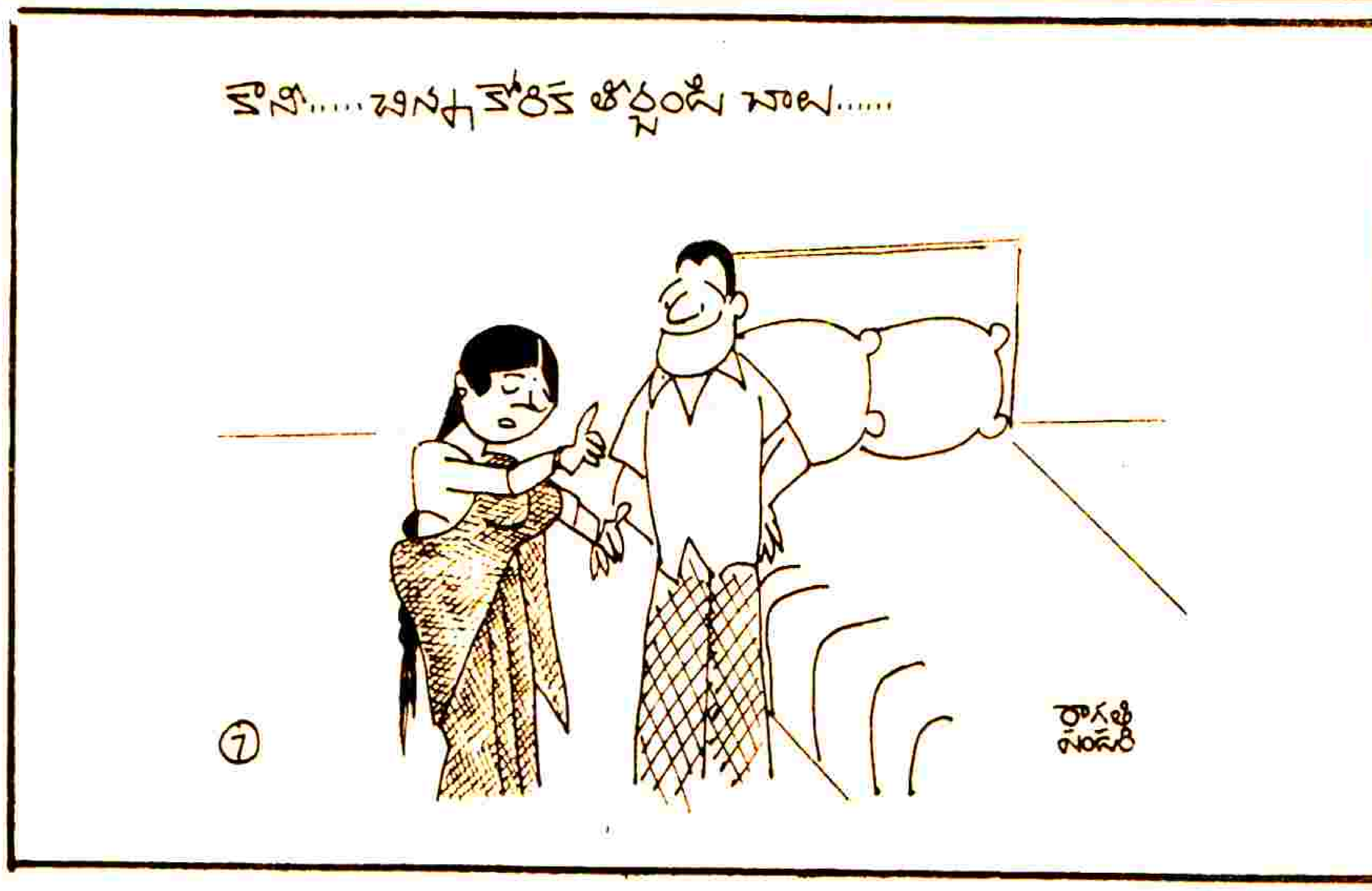

పరికిస్తూ అలుము కుంటున్న చీకట్లో నడుస్తున్నాడు.

ఆకాశం అంచులు మెరుస్తున్నాయి. కొండల్లో గడగడమని ఉరుముతోంది. 'వర్షం వస్తోంది' అని గబగబా నడక సాగిస్తున్నాడు. నిమిషాలమీద ఆకాశం మసగబారిపోతూ, మబ్బులు కమ్ముకుంటూ చంద్రుణ్ణి కప్పేస్తున్నాయి. పొదలు, చెట్లు ఊగుతున్నాయి. గాలి మెల్లమెల్లగా ఎక్కువవుతోంది. గాలిలో కొండల్లోనుంచి వర్షం వాసన. దూరంగా అడవిలో గలగలమని ఆకులమీద పడిన చినుకులు తెరలు తెరలుగా దాటుకుంటూ దగ్గరౌతున్నకొద్దీ టపటపమని స్పష్టంగా వినిపిస్తున్నాయి .... చినుకుల తెర దగ్గరౌతోంది. 'వర్షం కొట్టుకొస్తోంది' అని గబగబా నడుస్తున్నాడు పైడయ్య. చినుకులతెర 'ఝాం'మ్మని ఈదురుగాలిలో కలిసిపోతూ పైడయ్యని దాటుకుంటూ అవతలివైపు చెట్లలోనించి దూసుకుపోయింది. ఆకాశం మీదనుంచి తెరలుదించినట్లు తెరలు తెరలుగా వర్షం గాలిలో చెదిరిపోతూ చెట్లలోనుంచి పిచ్చిగాలులతో ఊగిపోతూ ఉధృతంగా కొడ్తోంది. రానురాను కుంభవృష్టి. ఆకాశంమీద పాము నాలికల్లా మెరుపు చీలికలు.

పైడయ్య తడిసి ముద్దయిపోతూ వణుకుతూ తలదాచుకోటానికి పరుగెత్తుకెళ్ళి దగ్గర్లో చెట్టుక్రింద నిల్చున్నాడు. కుక్క నీరుగారుతూ తోకముడుచుకుని పైడయ్య ప్రక్కనే "కుంయ్ కుంయ్" మంటూ దేవులాడుతోంది. చెట్టుక్రింద ఉన్నా ఒలిపిరి కొట్టేస్తూ తడుస్తూనే ఉన్నాడు. చెట్టు కొమ్మల్లోనుంచి నీటిబొట్లు ముఖంమీద పడుతూ చికాకుపరుస్తున్నాయ్. అలా చాలాసేపు తడుస్తు, వర్షాన్ని తిట్టుకుంటూ కుక్కని కసురుకుంటూ చెట్టు క్రింద నిల్చున్నాడు.

* * *

అలా అకస్మాత్తుగా వచ్చిపడిన వర్షం ఒక్క ఊపు ఊపి అంత త్వరగానూ వెలిసిపోతూ అవలివైపు అడవిని దాటుకుంటూ లోయల్లోకి వెళ్ళిపోయింది. రాను రాను లోయల్లో వర్షం. గాలి ఊళల్లోకలిసిపోయి దూరమైపోయింది.

ముఖంమీద నీటిని మోచేత్తో తుడుచుకుంటూ తిరిగి నడక ప్రారంభించాడు. వర్షంలో తడిసిన తుప్పల్లోనుంచి చెట్లలోనుంచి బురదవాసన, పసరువాసన కొడుతోంది.

లైను మలుపుతిరిగింది. కుడివైపు ఎత్తయిన కొండలు. కొండమీద పెద్ద పెద్ద బండరాళ్ళు గాలితాకిడికి దొర్లిపోయేటట్టు ఒకదాన్నొకటి ఆనుకుని మబ్బుపట్టిన ఆకాశం మసగమసగ వెలుగులో నల్లగా తీర్చిదిద్దినట్లు నిటారుగా నిల్చున్నాయి. ఎడమవైపు గట్టుని ఆనుకుని పెద్ద లోయ.

పైడయ్య కొండవాలులో నడుస్తున్నాడు. పట్టాలమీద దీపంకాంతి తిప్పుతూ పరీక్షిస్తున్నాడు.

అలా నడుస్తున్న పైడయ్యకి క్షణంసేపు కళ్ళుచెదిరినట్టయింది. అవ్యక్తంగా వళ్ళంతా జలదరించింది. లైనుకి అడ్డంగా

పుణ్యం చేసుకుని ఉండాలి. ఆ అదృష్టానికి విశ్వామిత్ర మహర్షి కూడా పొంగిపోయి ఉంటాడో కదా! అని మురిసిపోతున్నాడు త్యాగరాజు.

కళ్ళకు కట్టినట్లున్న ఈ ఊహా చిత్రాన్ని ఊహించుకోగలిగినవాళ్ళు ఇంకా ఆనందించడం ఖాయం.

హరికాంభోజి రాగము - రూపకతాళము (28)

పల్లవి ॥ రామ నన్ను బ్రోవరావేమొకో లోకాభి ॥రామ॥

అనుపల్లవి ॥ చీమలో బ్రహ్మలో శివకేశవాదులలో
ప్రేమమీర మెలగుచుండే బిరుదు వహించిన సీతా ॥రామ॥

చరణం ॥ మెప్పులకై కన్నతావు నప్పుబడక విర్రవీగి
తప్పు పనులు లేక యుండే త్యాగరాజవినుత సీతా ॥రామ॥

"చీమనుండి బ్రహ్మ వరకూ అంతటా వ్యాపించి, అన్ని దైవాలూ నీవే అయి ఉండీ, మనోహరుడవు (అభిరామ). ప్రేమమూర్తివి అయిననీవు నన్నెందుకు రక్షించడానికిరావు? నేనేమీ తప్పుపనులను చేస్తున్నవాడినికానే"

"పిపీలికాది బ్రహ్మపర్యంతం" అనే పండిత వాక్యాన్ని సరళంగా 'చీమలో బ్రహ్మలో' అని అనువదించడం వలననే ఈ కీర్తనలో ఇంత సొగసుంది. (అలా కాకుండా "చీమలో దోమలో" అని ఉండాలని ఒక ప్రముఖ "అమ్మ" వ్యాఖ్యానిస్తే, కొందరు పండితులు కూడా దాన్ని సమర్థించడం విచారకరం).

"మెప్పులకై కన్నతావు నప్పుబడక" అనే మాటకు రకరకాల వ్యాఖ్యానాలు ఉన్నాయి. చూసిన ప్రతిచోట (కన్నతావున) దొరికినవాడికి అప్పులు చేసేస్తూ బ్రతకకుండా అని కొందరు అర్థం చెప్పారు. "నలుగురి మెప్పుకోసమే కాకుండా సహజమైన ప్రేమతో తల్లిదండ్రుల ఋణాన్ని తీర్చుకోవడానికి ప్రయత్నిస్తూ" అని మరికొందరు పండితులు వివరించారు. త్యాగయ్య జీవనవిధానానికి ఈ రెండు వ్యాఖ్యానాలూ సరిపడేవే.

ఈ రోజుల్లో చాలామంది 'బ్రోవరా ప్రేమతో' అని పాడుతున్నారు. ఇది సబబుకాదు [బ్రోవరావు+ఏమొకో] 'బ్రోవరావేమొకో' అంటేనే కీర్తనకు సరైన అర్థం ఉంటుందని గాయకులు గమనిస్తే బాగుంటుంది.

బహుళ ప్రచారంలో ఉండడమే కాకుండా, ఉద్దండ పండితులను కూడా బాగా ఆలోచింపజేసిన కృతిగా దీనికొక ప్రత్యేకత ఉంది.

ఏదో ఉన్నట్టనిపించింది. 'వర్షంనీరు కళ్ళలో పడి దృష్టి చెదరడంలేదుకదా' అనుకున్నాడు. లాంతరుపైకెత్తి చీకట్లో కళ్ళు చీపిగా చిట్లించి చూశాడు. దీపం వెలుగులో దూరంగా పట్టాలమీద పెద్దబండరాయి అడ్డంగా పడుంది. పైడయ్య ఒక్కసారి బెంబేలెత్తిపోయి పట్టాలమీద పరుగెత్తుకుంటూ రాయిని సమీపించాడు. కొండల మీదినుంచి దొర్లిన బండరాయి మొత్తం పట్టాలకి ఇరువైపులా ఆవరించేసుకుంది. చిన్నసైజు కొండలా ఉంది. రాయిమీద అప్రయత్నంగా చెయ్యివేశాడు. చలి పిడుగు తాకినట్లు ఒళ్ళంతా జివ్వుమంది. చాలా ఎత్తునుంచి దొర్లిపడటంవల్లరైలు పట్టాలు వంగిపోయి మెలికలు తిరిగిపోయున్నాయి, స్లీపర్లు నుగ్గునుగ్గు అయిపోయున్నాయి.

'ఇప్పుడు ఏంచేసేది?' అనుకుంటూ పిచ్చిగా ఆ రాయిచుట్టూ తిరుగుతున్నాడు. వెర్రెత్తినట్టు మెట్లుదిగి రాళ్ళమీద అటూ ఇటూ పరుగెత్తుతున్నాడు.

"డేంజర్!" ఒక్కసారి బుర్రలో ఫ్లాష్ అయింది -అపాయాన్నుంచి కాపాడాలి- రైలుబళ్ళు అటూ ఇటూ రాకుండా ఆపెయ్యాలి. లేకపోతే రైలు రాయిని ఢీకొని పట్టాలు తప్పి దొర్లిపోతుంది - ప్రక్కనే లోయ- రైలు అగాధాలలోతుల్లోకి దొర్లిపోతుంది, అమ్మో! అనుకున్నాడు.

ముందుకు లైన్లమీద పరుగెత్తాడు. ఎదురుగా వచ్చే బళ్ళకి అపాయం హెచ్చరిక కోసం అలా పందగజాలు పరుగెత్తి, అటునుంచి వచ్చే డ్రయివర్‌కి దూరాన్నుంచే ఎర్రదీపం కనిపించేటట్టుగా హేండ్ లాంప్ ఎర్రరంగు మార్చిగట్టు ప్రక్కన పెట్టాడు. తిరిగి వచ్చి పటాకీలు పెడతామని వచ్చిన దారినే వెనక్కి మళ్ళీ రాయిని దాటుకుని అవతలి వైపు పరిగెత్తుతున్నాడు. చేతిలో దీపం లేదు. చీకట్లో లైన మీద పరుగెత్తుతున్నాడు చీకట్లో గట్టుప్రక్కన మసగ్గా కనిపిస్తున్న టెలిగ్రాఫ్ స్తంభాలని అంచనాగా లెక్కపెట్టుకుంటూ తొమ్మిదో స్తంభం దగ్గర్లో ఫాగ్‌సిగ్నల్ని (పటాకీని) పట్టాలకి అమర్చాడు, తిరిగి అదే పరుగు.... మరో తొమ్మిది స్తంభాలు దాటి కమ్ములకు వరసగా మూడు పటాకీలని బిగించాడు.'ఇటు కాపు కాసేశాను. ఫరవాలేదు. పటాకీలు పేలి బండిని ఆపేస్తాయి. ఇటువైపు బండికి దోకాలేదు. ఇక అటువైపు కాయాల' అని గాలిలా వెనక్కి తిరిగి పరుగు పరుగున టెలిగ్రాఫ్ స్తంభాలు దాటుకుంటూ రాయిని చుట్టు తిరిగి, వచ్చిన దారినే ఎదురుగా పరుగెత్తుతూ గట్టు దగ్గర ఎర్ర లాంతర్ని తీసుకుని, పటాకీలు బిగించడానికి ముందుకు పరుగెత్తుతున్నాడు. చీకట్లో తెలతెలగా మసగ్గా కనిపిస్తున్న టెలిగ్రాఫ్ స్తంభాలని లెక్కబెట్టుకుంటూ పరుగెత్తుతున్నాడు. వెనక్కితిరిగిచూశాడు 'ఫరవాలేదు ఈ దూరంలో పటాకీ తగిలించొచ్చుననుకున్నాడు. కమ్ములమీద పటాకీ పెట్టి పట్టీలునొక్కి తగిలించాడు. తిరిగి పరుగెత్తుతున్నాడు. ఉజ్జాయింపుగా మరో తొమ్మిది కంబాలు దాటాల. ఆకాశం మేఘావృతంగా ఉంది చీకటిబాగా వ్యాపించుకొనుంది మంచు కూడా కురుస్తోంది.

ఎర్రలాంతరు వెలుగులో చీకట్లో తడుముకుంటూ పరుగెత్తుతున్నాడు. ఒగరుస్తున్నాడు. ఇంకా చాలా దూరం పరుగెత్తాల....ఒక కంబందాటిపోయుంది, అలా పరుగెత్తుతున్న పైడయ్యకి దూరంగా కొండల్లో వెలుగు కనిపించింది. హఠాత్తుగా ఆగిపోయాడు. అది రైలు ఇంజను వెలుతురు.... కొండల్లోనుంచి ఆకాశం మీదికి పడుతూ స్పష్టంగా కనిపిస్తోంది. ఫాగ్ సిగ్నల్స్ అమర్చడానికి ఇంకా ఎని

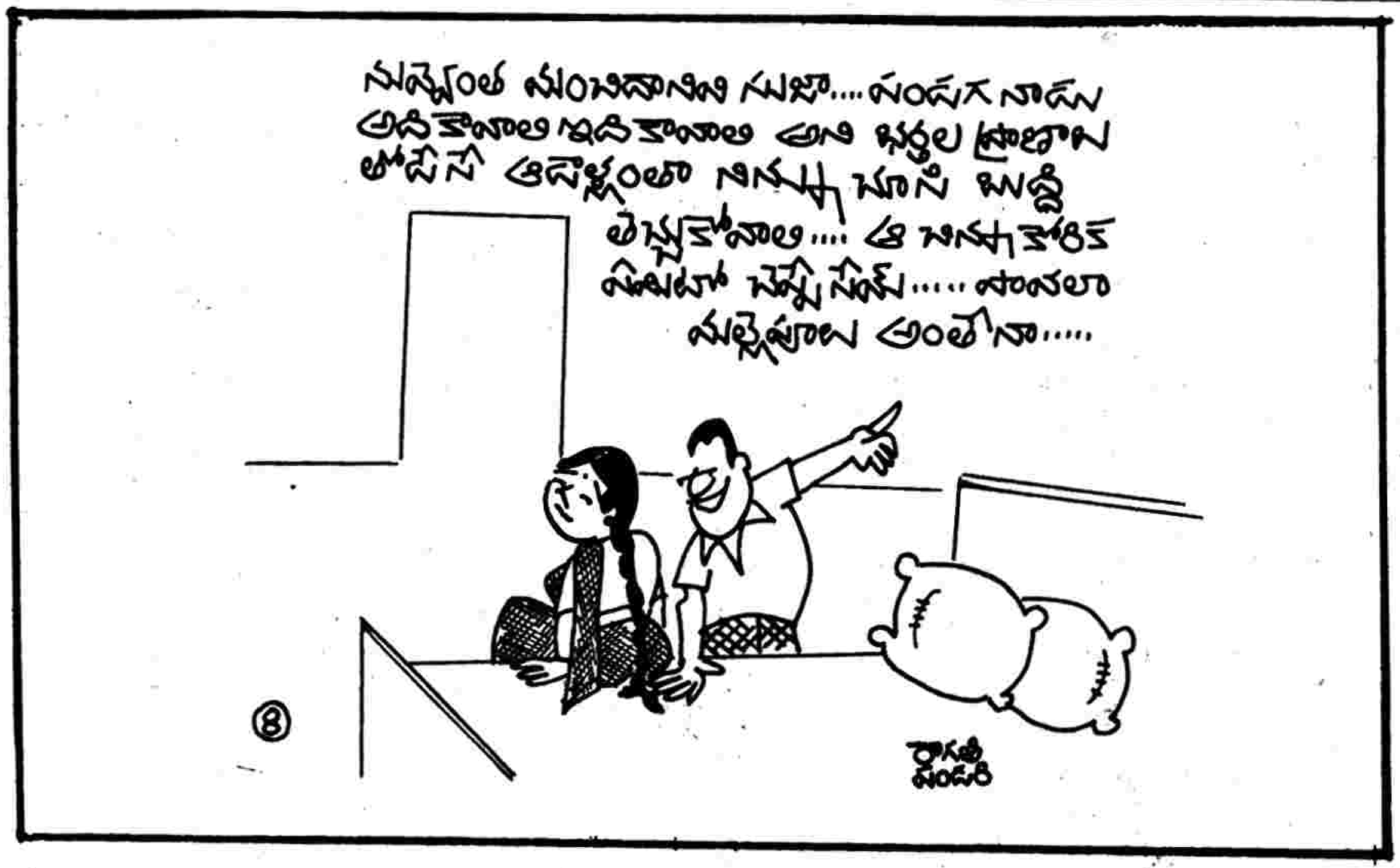

మిది కంబాలు దాటాల. మెడలో మఫ్లరుతీసి నడుంకి గట్టిగా కట్టుకున్నాడు.

రెడ్ లైట్‌ని ఊపుకుంటూ రైలు పట్టాల మధ్యనించి పరుగెత్తుతున్నాడు పైడయ్య. ఆయాసంతో జావోస్తున్నాడు. రాళ్ళని తన్నుకుంటూ స్లీపర్లని దాటుకుంటూ తూలుకుంటూ పరుగెత్తున్నాడు. పాదాలు చీరుకు పోతున్నాయి. అంతచలిలోనూ చెమటలు పట్టేస్తున్నాయి.

ఇంజను లైటుకాంతి దూరంగా కొండల్లోనుంచి చీకట్లో చిమ్ముకుంటూ దగ్గరౌతోంది.

రెండో స్తంభం దాటాడు. లోయలోనుంచిబండిదాటుతోంది. కొండలమధ్యలో ప్రతిధ్వనిస్తున్న రైలుశబ్దం దూరంనుంచి స్పష్టాస్పష్టంగా వినిపిస్తోంది. పరుగెత్తుతున్నపైడయ్య ఒకక్షణంసేపుఆగి చెవులు రిక్కించి విన్నాడు. పడుకుని రైలు పట్టాలమీద చెవిపెట్టి ఆలకిస్తున్నాడు. ధ్వని తరంగాలు పట్టాలలోనుంచి వినిపిస్తున్నాయి. పట్టాలు అదురుతున్నాయి. కొండల్లో నించి రైలు శరవేగంతో దూసుకువస్తోంది పైడయ్యలేచి ఎర్ర దీపంతో మళ్ళీ పరుగు.

మూడో స్తంభం దాటాడు.

దూరంగా 'బోయ్' మన్న డీజిల్ ఇంజను అరుపు పైడయ్య గుండెల్లోనుంచి ఒక్కసారి దూసుకు పోయినట్లయింది. బండి కటింగులోకి వచ్చేసింది.... ఫీంక. రిస్తూ కటింగు దాటుతోంది.

నాలుగో స్తంభం దాటబోతూ ఆగాడు. తొమ్మిదో స్తంభాన్ని ఎలాగూ అందుకోలేడు. ఎందుకైనా మంచిదని అక్కడే మరో ఫాగ్‌సిగ్నల్ బిగించాడు. 'భగవంతుడా నీదే భారం' అనుకుంటూ ముందుగానే డ్రైవర్ని హెచ్చరించాలని పరుగెత్తున్నాడు.

తనతో తనవెనకాలే పరుగెత్తుకుని వస్తున్న కుక్కని గమనించలేదు. తన దృష్టినంతా వస్తున్న రైలుమీదే కేంద్రీకరించుకుంటూ పరుగెత్తుతున్నాడు. ఎలాగైనా రైలును ప్రమాదంనుంచి కాపాడాలి.... వెనకాలే కుంటుకుంటూ పరుగెత్తుకొస్తున్న కుక్క అప్రయత్నంగా పైడయ్యకాళ్ళలో పడింది. పైడయ్యతూలిపోతూ తమాయించుకున్నాడు. పట్టరాని కోపంతో రెచ్చిపోతూ బూతులు తిడుతూ దాన్ని కాలితో బలంపూర్తిగా తన్నాడు. అది 'కంయ్యో' అని అరుచుకుంటూ పట్టాల అవతలకి చీకట్లో ఎగిరిపడింది.

బండి గాలిలా కొట్టుకొస్తోంది. మలుపు తిరిగింది అంతే! ఒక్కసారి ఇంజన్ హెడ్‌లైట్ కాంతి దూరంలో జిగేల్‌మంది. వెలుతురు చిమ్ముకుంటూ చీకట్లని చీల్చుకుంటూ, తీక్షణమైన వెలుగుతో రైలు పట్టాలమీద దూసుకుంటూ నల్లటి రాక్షసిలా ఉరకలేసు కొచ్చేస్తోంది. ఎదురుగా పైడయ్య ఎర్రదీపాన్ని కిందికీ మీదకీ ఊపుతూ పిచ్చికేకలేస్తూ పరుగెత్తుతున్నాడు. ఇంజనువెనకాల పెట్టెల్లోనించి దీపాల వెలుగుకూడా కనిపించింది "అమ్మో! పాసింజరు బండి జనం" అని ఒణికిపోతూ తొట్రుపాటు పడిపోతూ ఇంకా తొందర తొందరగా రైలుపట్టాల మధ్యనుంచి పరుగెత్తుతున్నాడు.

డ్రైవరుకి పరుగెత్తుతున్న హెడ్‌లైట్ కాంతిలో దట్టంగా కురుస్తున్న పొగమంచులో, దూరంగా రైలుపట్టాల మీద పైడయ్య డేంజర్ లైట్ ఎర్రటినక్షత్రంలా దృశ్యాదృశ్యంగా కనిపించింది.

డ్రైవరు అనుమానంగా తదేకంగా చూస్తూ సీట్లోంచి లేచాడు. మంచు పొరల్లో నించి చెదురుతూ ఊగుతూ ఎర్ర దీపం దగ్గరౌతోంది. 'రెడ్‌లైట్' అరిచాడు అసిస్టెంటు

"డేంజర్" డ్రైవరు గుండె ఒక్కక్షణంలయతప్పినట్టయింది.అప్రయత్నంగా రైలు వేగాన్ని అదుపు చెయ్యడానికి ఆటోహేండిల్ అందుకున్నాడు. డేంజర్ విజిల్ అదేపనిగా కొట్టుకొస్తున్నాడు.

నిశ్శబ్దం ఆవరించుకున్న కొండల్లో రైలు అరుపులు గింగుర్లెత్తిపోతున్నాయి.

రంకెలు వేసుకు వస్తున్న ఇంజనూ, వెనకాల దడదడ మంటూ పరుగెత్తుతున్న పెట్టెల కుదుపుతోనూ వేగంతోనూ పట్టాలు ఊగుతున్నాయి.

రైలు దూసుకు వచ్చేస్తోంది. టెలిగ్రాఫ్ స్తంభాలు,చెట్లు, తుప్పలూ హెడ్‌లైటు వెలుగులోనించి మెరుపుల్లా చీకట్లోకి మాయమవుతున్నాయి.

స్పీడుకంట్రోలవుతున్నా డౌనుగ్రేడియంట్ కావడం చేత ఇంకా బండి పరుగెత్తుతూనే ఉంది. డ్రైవరూ, అసిస్టెంటు అదుపులోకి తేవడానికి విశ్వప్రయత్నం చేస్తున్నారు.... ఆఖరి ప్రయత్నంగా డైనమిక్ బ్రేక్‌వేశారు... మెల్లమెల్లగావాక్యూం పడుతోంది. బ్రేకులు 'క్రీచ్ క్రీచ్' మంటున్నాయి.

రైలు. ఇంకా పరుగెత్తుతూనే ఉంది.-

రైలు మరీ దగ్గరయి పోయింది.

పైడయ్య ఆఖరిసారిగా పిచ్చిగా ఎర్రదీపం అదేపనిగా ఊపి ఊపి పట్టాల ప్రక్కకి గంతేసి తప్పుకున్నాడు.

"ఝూం"మ్మని ఇంజను పైడయ్యని దాటింది. ఇంజన్‌లో నుండి డ్రయివర్ తల పైకిపెట్టి "క్యాహై" అనిగట్టిగా అరిచాడు.

"పట్టాల మీద పెద్ద రాయి.... కొండ రాయి....ఆపు బాబూ.... డేంజరూ" అని

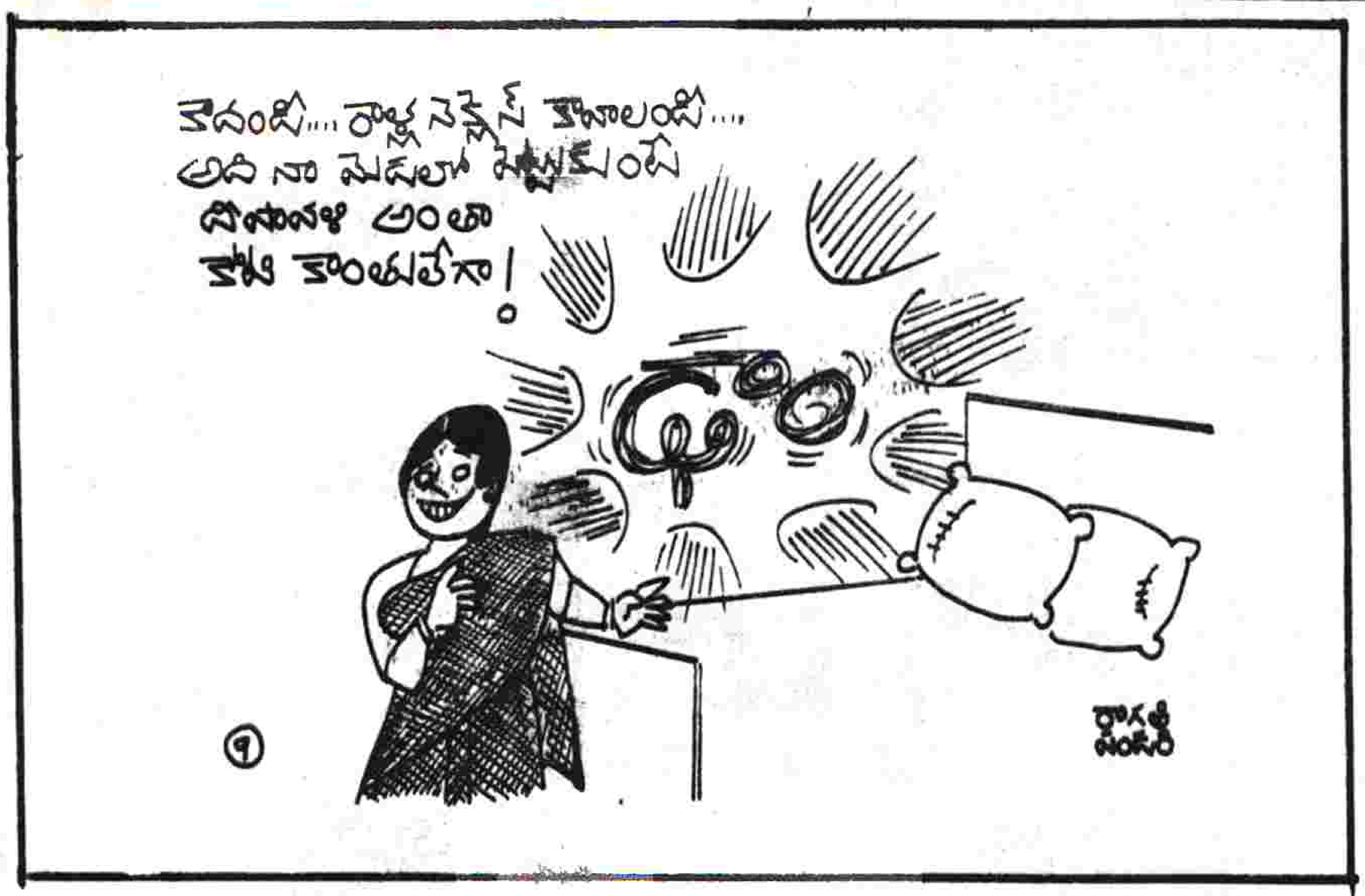

బలంపూర్తిగా అరుస్తు ఇంకా బాగా వినిపిం చాలని రైలుతో పాటు పరుగెత్తుతూ అరుస్తున్నాడు.

పిచ్చిగా ఇంజను దూసుకుంటూ దాటి పోతోంది.

"ధడ్....ధడ్....ధడ్....ధడ్" పెట్టెలు ఊగుతూ దాటుతున్నాయి. పెట్టెలోనుంచి పడుతున్న వెలుగు పీడలు తెరలు తెరలుగా ప్రక్కన పరుగెత్తుతున్న పైడయ్య మీద నుంచి దాటుతున్నాయి. కళ్ళు చెమరుతున్నాయి. పైడయ్య అరుస్తూనే వున్నాడు-పరిగెత్తుతూనే వున్నాడు.

రైలు గోల, దూకుడు- ఊపు .... అదుము-పట్టాల మీద చక్రాలరాపిడి పైడయ్య అరుపుల్ని మింగేస్తున్నాయి.

వెనకపడి పోతున్న పైడయ్య పరుగు అరుపులు.... పరుగు.... పరుగు.... ఆయాసం.... ఎగూపిరి.... పరుగు.... పరుగు .... అడ్డంగా రాయి.... అమాంతం తూలి పోయాడు.... చావుకేక.... దాభ్-అంతే ఆఖరి కేక చక్రాలకింద నలిగిపోయింది. రైలు చక్రాల క్రింద ముక్కలైపోయి, ఇరుక్కుపోయి, పీలికలైపోయి, ముద్దలు ముద్దలుగా తుళ్ళిపోయింది పైడయ్య శరీరం.

చీకట్లో చిందిన నెత్తురు చిమ్ముతూ పరుగుతీస్తూ, ఘీంకరించుకుంటూ రైలు దాటిపోయింది. చివర గార్డుపెట్టి వెనకాల ఎర్రదీపం చీకట్లో దీనంగా వెలవెలబోతూ దూరమైపోయింది.... అంతా చీకటి ...

చక్రాలకి మరింత బిగుసుకుంటున్న బ్రేకులు బాధగా అరుస్తున్నట్టు క్రీచ్.... క్రీచ్....మని ఈడుస్తున్నాయి.

'ధూం' చీకట్లో చక్రాల క్రింద మెరుపుతో శబ్దం....ఫాగ్ సిగ్నల్ పేలింది కొండల్లో నించి ప్రతిధ్వనించింది.

రైలువేగం రానురాను మందగిస్తోంది.

'ధూం' మరోఫాగ్‌సిగ్నల్ పేలింది. రైలు కుదుపుకుంటూ ఆగిపోయింది.

డ్రైవరు దిగాడు. వెనకాల నించి గార్డు దిగి టార్చిలైటు వేసుకుంటూ ప్రేకవి. పెట్టెలని చూసుకుంటూ ఇంజను దగ్గర కొచ్చాడు. పెట్రోల్‌మెన్ ఊపిన డేంజర్ సిగ్నల్ గురించి. దాన్నిచాలాదూరం నుంచే చూసుకొస్తున్నట్టు వివరంగా చెప్పు కొచ్చాడు డ్రయివర్ గార్డుకి.

"ఫాగ్ సిగ్నల్స్" కూడా పెట్టేడే! ఇంతకీ ఈ పెట్రోల్ మేన్ ఎక్కడ" అని గార్డు వెనకాల టార్చివేసి అటూ ఇటూ తిప్పాడు. మంచు దట్టంగా కురుస్తుండడం వల్ల టార్చి లైటు కాంతి దూరంగా పడడంలేదు. ఎక్కడా గట్టు ప్రక్కన మనిషిగాని 'ఎర్రలాంతరు'గాని కనిపించలేదు.

"బాగా వెనకబడిపోయుంటాడు. దౌన్ గ్రేడియంట్‌లో బండిఒకంతటకంట్రోలు అవ్వలేదు. పదండపలు ఏమిటయిందో చూద్దాం. లైనుగాని పర్షానికికొట్టేసిందేమో అన్నాడు డ్రైవరు.

"నేను రియర్‌లో కాషన్‌గా ఫాగ్ సిగ్నల్స్ పెట్టివస్తాను- మీ అసిస్టెంటుని ఫాగ్ సిగ్నల్సుతో ముందుకు పంపి లైన్‌మీదపెట్టించి ఫ్రెంట్‌సైడ్ ప్రొటెక్ట్ చేయించండి. అసలుఅబ్‌స్ట్రిక్షన్‌పాయింట్ ఎక్కడుందో చూడమని చెప్పండి" అన్నాడు గార్డు.

ఫాగ్‌సిగ్నల్సుతో అసిస్టెంటు డ్రయివరూ, గార్డు ముందుకి వెనక్కి పరిగెత్తారు. గార్డు పటాకీలు తగిలించి తిరిగి ఇంజను దగ్గరికి వచ్చేసరికి డ్రయివరు, అసిస్టెంటు చాలాఎక్సైటింగ్‌గా మాట్లాడుతున్నారు అక్కడక్కడ పెట్టెల్లో నుంచి దిగిన ప్రయాణీకులుకూడా మెల్లమెల్లగా ఇంజను దగ్గరకు వచ్చి ఆ సంభాషణల్లో పాల్గొంటున్నారు. అందరి ముఖాల్లో ఆశ్చర్యం, భయం, టెన్షను కొట్టొచ్చినట్టు కనిపిస్తున్నాయి.

చాలా పెద్ద బొల్డరు (బండరాయి) ట్రాక్‌కి అడ్డంగా పడిపోయింది, ట్రాక్ పూర్తిగా పాడయిపోయింది. పెట్రోల్ మేన్ ఫాగ్‌సిగ్నల్స్ ముందుగానే పెట్టేసున్నాడు" అని చెప్పాడు అసిస్టెంటు అప్పుడే వచ్చిన గార్డుతోనూ, గుమిగూడిన ప్రయాణీకులతోనూ.

"మైగాడ్! కొద్దిక్షణాల్లో మేజర్ ఏక్సిడెంటు ఎవర్టు అయిపోయింది .... ఎన్ని ప్రాణాలు పోయుణ్ణో" అన్నాడు డ్రైవరు హెడ్‌లైటు కాంతిపరుచుకున్న సుదీర్ఘమైన లైనుమీదికి చూస్తూ

అంతవరకూ నిశ్చేష్టుడిగా నిలబడి పోయిన గార్డు ఈ వార్త హెడ్‌క్వార్టర్సు కంట్రోల్‌కి తెలియ పర్చడానికి వెనక్కి నడుస్తూ, మధ్యలో ప్రయాణీకులు వేస్తున్న ప్రశ్నలను సరిగ్గా వినిపించుకోకుండా తన వేను ఎక్కి ఎమర్జన్సీ టెలిఫోను పెట్టె తీశాడు. దగ్గరలోనున్న టెలిగ్రాఫ్ స్తంభందగ్గరకు వెళ్ళి అసిస్టెంటుడ్రయివరు టార్చివేస్తుంటే స్తంభం ఎక్కి టెలిఫోన్ తీగలు తగిలించాడు, ఇరువైపుల స్టేషన్లకి ఫోనుచేసి తప్పిపోయిన ప్రమాదం గురించి చెప్పేడు. లైనుమీద బళ్ళు విడిచిపెట్టకుండా బ్లాక్‌చెయ్యమని హెచ్చరించాడు. వెంటనే హెడ్ క్వార్టర్సు కంట్రోలు కనక్ట్‌చేసి ప్రమాదంగురించి, అబ్‌స్ట్రిక్షన్ గురించి వివరంగా చెబుతూ రిలీఫ్ ఆపరేషన్ల గురించి తక్షణం ఏర్పాట్లు చెయ్యమని చెప్పేడు.

ఆ వార్త అందుకోగానే కంట్రోలు రూంలో ఒక్కసారి అలజడి ప్రారంభమయింది, కంట్రోలర్ ఆవార్తవిహాటా

పాటిగా ఆపరేటింగ్. ఇంజనీరింగ్. మెకానికల్ ఇంజనీర్లకి. ఆఫీసర్లకి. డి. ఆర్. ఎం కి ఫోన్లమీద ఫోన్లు చేస్తూ చెప్పేడు. ఆఫీసర్ల ఇళ్ళకి ఆ రాత్రి జీపులు బయలుదేరాయి. మంచి నిద్రలో ఫోన్ రింగులకి లేచిపోయారు. ఆఫీసర్లు ఆ మెసేజ్ అందుకుని వాళ్ళసబార్డినేట్స్‌కి ఫోన్‌చేస్తూ కంట్రోల్ రూమ్ దగ్గరకు తక్షణం బయలుదేరి రమ్మని ఆదేశిస్తూ జీపుల మీద కంట్రోల్ రూంకి పరుగులు తీశారు.

అంత వరకూ రైలు దగ్గరికి పెట్రోల్ మాన్ రాకపోవడం వల్ల డ్రయివరుకు, గార్డుకి చిన్న అనుమానం కలిగింది. "ఇంతవరకు రాలేదేమిటి చెప్మా. పదండి ఒక సారి అలా చూసివద్దాం" అన్నాడు గార్డు. గార్డు, అసిస్టెంటు డ్రైవరూ అక్కడ చేరిన మరో ఇద్దరు ప్రయాణీకులూ. టార్చిలైట్లు వేసుకుంటూ తిప్పుకుంటూ బయల్దేరారు. రైలు పట్టాల మీద చుట్టుపట్ల లైట్లు పెట్రోల్ మెన్ కోసం వెతుకుతున్నారు. అలా కొంత దూరం నడిచేసరికి పట్టాల మీద ఏదోనల్లటిది కనిపించేసరికి దగ్గరగా వెళ్ళి లైటు వేసి చూశాడు. మనిషి తల వెంట్రుకలు చర్మంతో పట్టాలకు అంటుకుని ఉంది.

"మైగాడ్! రన్ ఓవరయిపోయాడు. చచ్చిపోయాడు ...... ప్రక్కనే పరుగెత్తుతూ దేన్నో తన్నుకుని ఉంటాడు. ఆ స్పీడుకి బండి క్రిందికి లాగేసింది" అన్నాడు అసిస్టెంటు డ్రైవరు.

మరి కాస్తంత దూరంలో మాంసం ముద్దలు, పేగులు ... తెగిపోయిన పాదం .... మెదడు తుళ్ళిపోయి ముద్దలు ముద్దలుగా పడుంది.. ఇంకాస్త దూరంలో అడ్డంగా తిరిగిపోయిన గుండెలోనించి బయటకు వచ్చేసిన గుండెకాయ. ఊపిరితిత్తులు- భయంకరంగానూ. జుగుప్సాకరంగానూ ఉంది....చీకట్లో ఆ దృశ్యం

మరి చూడలేక "లెఇట్ గోబేక్" అన్నాడు గార్డు.

కంట్రోల్ రూం హడావిడిగా ఉంది. కంట్రోల్ రూంలో ఎమర్జెన్సీ మీటింగు జరుగుతోంది. ఫోన్లు మీద ఫోన్లు రింగవుతున్నాయి. ఇరు వైపులా స్టేషన్లలో బళ్ళు నిలుపు చెయ్యమని కంట్రోల్ నుంచి ఆదేశాలిచ్చారు. దగ్గర్లో ఉన్న పి. డబ్ల్యు డిఇకి, ఇంజనీరింగు గేంగులకి స్పాట్‌ని చేరుకోమ్మని ఆర్డర్సు ఇచ్చారు.

సైరన్ మూడుసార్లు అరిచింది. బ్రేక్‌డౌన్‌గేంగు తయారయి సిద్ధపడిపోయింది. అవసరమైతే బండరాయిని తొలగించడానికి ఉపయోగించడానికి క్రేన్ కూడా సిద్ధమయింది. గంట వ్యవధిలో రిలీఫ్ స్పెషల్ ఆఫీసర్లతో. పరికరాలతో. కూలీలతో ఆట్ స్ట్రిక్షన్‌స్పాటుకి హుటాహుటిన బయలుదేరింది.

తెల్లవార్లూ బండిలో ఎవరూ నిద్రపోలేదు. కిందికి దిగి జట్లు జట్లుగా ప్రయాణీకులు మాట్లాడుకుంటున్నారు. ఏనోట విన్నా పెట్రోల్‌మేన్ గురించే మాట్లాడుకుంటున్నారు.వాడి చావుని దీనాతిదీనంగా చెప్పుకుం టున్నారు. ప్రమాదాన్ని అవ

దంలో వాడు కనబరచిన ధైర్యాన్ని సాహసాన్ని. ప్రాణత్యాగాన్ని మెచ్చుకుంటూ బాధపడుతున్నారు.

దూరంగా కొండల మీద ఆకాశం తెల్లబడుతోంది. తెల్లవారుజాము. మంచు కురుస్తూ. చలి వణికించేస్తోంది. అడివిలో అక్కడక్కడా మేల్కొన్నపిట్టలు అరుస్తున్నాయి. వెలుగొస్తోంది. మసక వెలుగులో చెట్లు, కొండలు, విడుతున్నమంచుతెరలో నుంచి దృశ్యాదృశ్యంగాకనిపిస్తున్నాయి.

"ధూమ్.... ధూమ్.... ధూమ్" మని పొగసిగ్నల్సుని తొక్కుకుంటూమోటారు ట్రాలీ దూసుకువచ్చింది. పి. డబ్ల్యు.ఐ స్పాట్ ఇన్‌స్పెక్షను చేస్తున్నాడు. బండరాయిని గేంగోళ్ళు కదల్చలేరు అని నిర్ధారణ కొచ్చారు. వెంటనే ట్రాలీలు, రిలీఫ్‌స్పెషలు, సాల్వేజి ట్రెయినూ ఒకటి తరువాత ఒకటి ప్రమాదస్థలానికి చేరుకున్నాయి. ఇంజనీర్లు, ఆఫీసర్లు,ఇన్‌స్పెక్టర్లు. గేంగుకూలీలు. మెకానిక్‌లు గోలగోలగా దిగారు. బండరాయిని. అది దొర్లడం వల్ల చెడిపోయిన ట్రాక్‌నీ ఇన్‌స్పెక్టు చేస్తున్నారు. రెండు రోజుల నుంచి వర్షాలవల్ల రాయి స్లిప్ అయింది. వెంటనే బండని తొలగించి చెడిపోయిన పట్టాల స్థానే కొత్త ట్రాక్ వెయ్యడానికి ఇంజనీర్లు ఆదేశాలిచ్చారు.

సామాన్ల,పరికరాలు యుద్ధప్రాతిపదిక మీద సమకూరుస్తున్నారు. ఫోన్‌ల మీద తెప్పిస్తున్నారు. టెంటులు వేశారు. పని ప్రారంభమయింది.

బాగా పొద్దెక్కింది.

పెట్రోల్‌మేన్ పైడయ్య సంగతి విని పెద్దాఫీసరుగారు చాలా బాధపడ్డారు. రైల్వేతరపున కాంపెన్‌సేషన్‌తో పాటు వాడి కుటుంబానికి పెద్దమొత్తంలో బహుమతిని అందజెయ్యడానికి వాడి పిల్లల్లో ఎవరికైనా ఉద్యోగం ఇవ్వడానికి తక్షణం ఏర్పాట్లు చేస్తానని హామీ ఇచ్చారు. అక్కడున్న గేంగు కూలీలు,ఇనస్పెక్టరు పైడయ్యకి నా అన్నవాళ్ళు ఎవరూలేరని చెప్పేసరికి 'పూర్ ఫెలో' అని పెదవి విరిచి బాధగా పైడయ్య రన్‌ఓవర్ అయిపోయిన స్పాటు చూడ్డానికి అందరూ బయలుదేరారు.

మానవ కళేబరం అవశేషాలు, నెత్తుటి

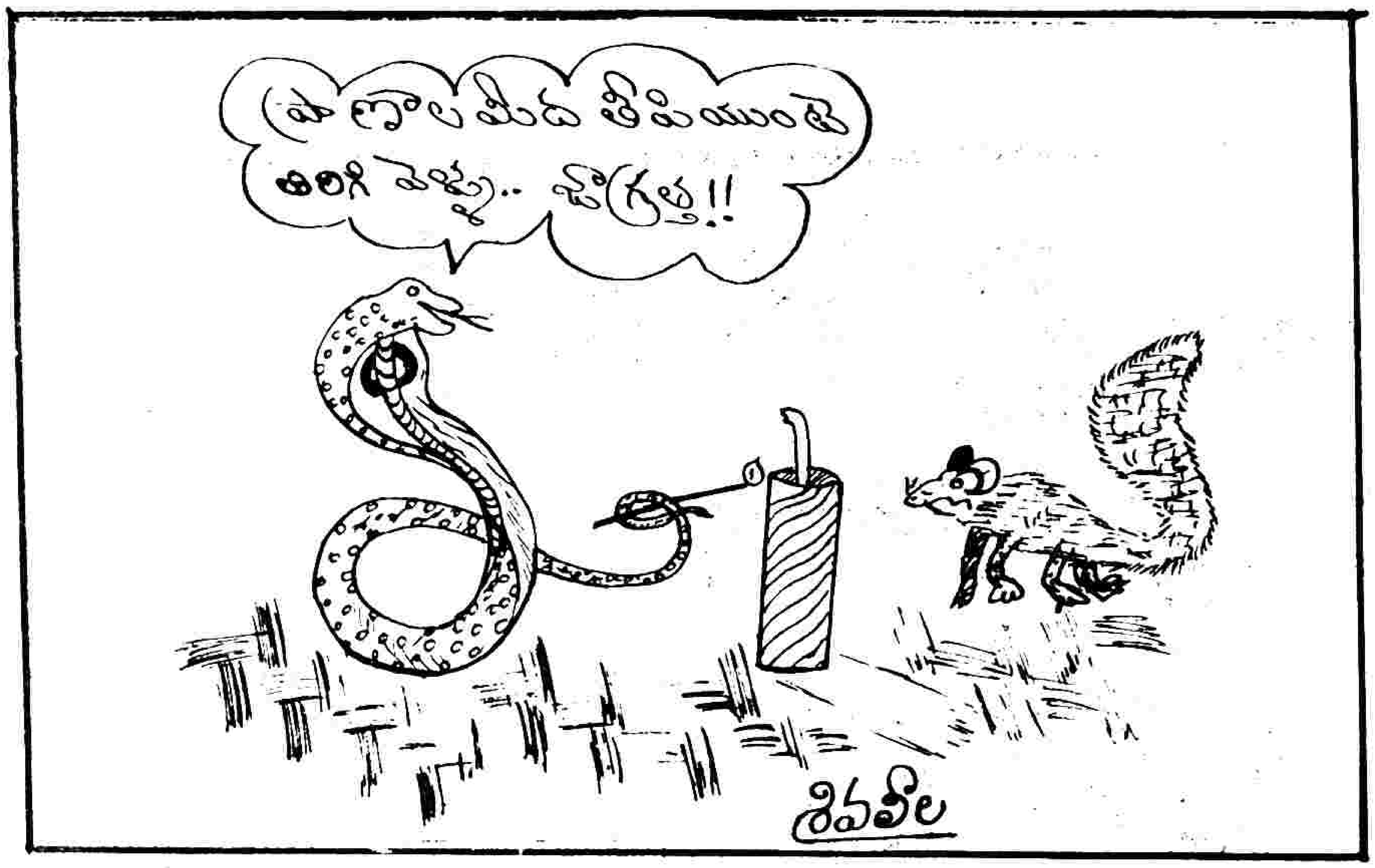

ముద్దలు, మాంసంకండలు పట్టాల మీద' గట్టు ప్రక్కనా పది గజాలదూరం వరకూ చెల్లాచెదురుగా పడిఉన్నాయి. పైడయ్య చేతి లాంతరు విరిగిపోయి తుప్పల్లో పడుంది. పట్టాల మీద ఎండిపోయిన నెత్తురు నల్లగా అట్టకట్టుకునుంది.

అందరూ నిశ్శబ్దంగానూ, మౌనం గానూ అలా చూస్తుండగా వెనకాలనుంచి మళయాళ కుట్టి అప్పుడే ట్రాలీదిగి ఒగరుస్తూ, పరుగెత్తుకుంటూ వచ్చాడు. తూలిపోతున్నాడు. తన కంటి ముందు చెల్లాచెదురుగా పడున్న పైడయ్య శరీర అవశేషాల్ని చూసి ఒక్కసారి అరవబోయి నోరు తెరిచి పిచ్చిచూపులు చూస్తూ కుప్పగా కూలిపోయాడు. అందరూ కలసి కుట్టిని లేవనెత్తి ముఖానికి నీళ్ళు కొట్టి పడుకోబెట్టారు. తెలివిలోకి వచ్చి వికావికలై పోతూ గొల్లున ఏడుస్తున్నాడు. బెక్కుతున్నాడు. అలా పైడయ్య అవశేషాల లైఫ్ చూస్తూ అక్కడే వుండిపోయాడు.

పని ప్రారంభం అయింది.

"గుభ్"...."గుభిళ్"...."ధూమ్" బ్లాస్టింగ్ చేస్తున్నారు. కదపడానికి వీలు పడని కొండరాయిని మందు పెట్టి పేల్చేస్తున్నారు. గునపాలు, పారలు, సిమ్మెటల చప్పుళ్ళు. పాడై పోయిన లైనుని తొలగిస్తున్నారు. కొత్త పట్టాల్ని, స్లీపర్లని బిగిస్తున్నారు. మెట్లంగి రాయి పేకింగు చేస్తున్నారు. చకచకా పని సాగిపోతోంది. గంట గంటకి వర్క్ ప్రోగ్రెస్ని డైరెక్టు లింకు ద్వారా హెడ్ క్వార్టర్సుకి తెలియపరుస్తున్నారు- కంట్రోల్తో కాంటాక్టు చేస్తూనే ఉన్నారు.

పోలీసులు వచ్చి శవ పంచాయితీ జరిపించి పైడయ్య అవశేషాల్ని అంత్యక్రియలు జరపడానికి అనుమతించారు. శవం ముక్కల్ని గేంగు కూలీలు ఏరి ప్రక్కన పోగు చేస్తున్నారు. వాళ్ళతో పాటు ఏడ్చి, ఏడ్చి కన్నీరు ఇంకిపోయి దుఃఖం ఇగిరిపోయిన గుండెని రాయి చేసుకున్న మళయాళీ మాస్టరూ కుట్టికూడా స్వహస్తాలతో పైడయ్య అవశేషాలని ఎక్కడా మిగలకుండా ఏరుతూ పోగు చేస్తున్నాడు.

చెట్ల మీద అక్కడక్కడ రాబందులు దిగుతూ మెడలు చాచుకుంటూ చూస్తున్నాయి.

ప్రక్కన పొదల్లో ఈగలు జమ్మున లేచాయి. పైడయ్య చెయ్యి అందులో ఇరుక్కుని ఉంది. ఆకాశం వైపు చాపిన చెయ్యి "భగవంతుడా బండిని రక్షించు అన్నట్లు ఉంది. దాన్ని తుప్పల్లోనించి తీసి కళ్ళకద్దుకుని ఆప్యాయంగా తీసుకువస్తున్న కుట్టినిచూస్తూ అందరూ శిలాప్రతిమల్లా నిలబడిపోయారు.

పైడయ్య అవశేషాల కుప్పలోంచి అప్పటికే చిన్న నీచువాసన కొడుతోంది. ఈగలు ముసురుతున్నాయి.

లైనుగట్టు ప్రక్కనే పెద్ద గొయ్యి తవ్వారు అందులో పైడయ్య శరీరావశేషాలనిపూడ్చిపెట్టారు. ఆఫీసర్లతో సహా అందరూ అక్కడే నిలబడి పైడయ్య అంతిమయాత్రని మౌనంగాచూస్తున్నారు.

గొయ్యికప్పడం పూర్తయింది కుట్టి పైడయ్యసమాధికి సాష్టాంగనమస్కారం చేశాడు.

సూర్యుడు పడమటి కొండలో కృంగిపోతున్నాడు. ఆకాశం ఎర్రబారుతోంది.

కుట్టి తల వంచుకుని నిశ్శబ్దంగా పెద్ద ఇంజనీరుగారి వద్దకు వచ్చి గుడ్లనీరు కక్కుతూ అమాంతంగా అతని చేతులు పుచ్చుకుంటూ గుండెల్లో తన్నుకొస్తున్న దుఃఖాన్ని తమాయించుకుంటూ "నేను స్మాల్పాక్స్తో చచ్చిపోతూంటే నన్ను డే అండ్ నైట్ కనిపెట్టుకుని సేవజేసి తండ్రిలా కాపాడాడు. జస్ట్ లైక్ మైఫాదర్ లైక్ ఎ ఫాదర్.... ఇంత మిజరబుల్ డెత్తా మూస్టిడెత్. వేర్ ఈజ్ గాడ్. ఈజ్ దిస్ వాజ్ జస్టిస్– ఫక్ ది హెల్" అని హిస్టీరికల్గా అరిచాడు. అందరూ సముదాయిస్తూ కుట్టిని అక్కడనుంచి తీసుకుపోయారు. పని పూర్తయింది.

సామాన్లు సరుకుని ట్రాలీలు, రిలీఫ్ ట్రయిన్, సాల్వేజి స్పెషలూకూడా ఆఫీసర్లని, స్టాఫ్ని తీసుకుని బయలుదేరి వెళ్ళిపోయాయి. రైలుబండి కదిలింది. కొత్త కమ్ములమీద నెమ్మదిగానడుస్తూ,దాటుకుని రానురాను వేగం పుంజుకుంటూ వెళ్ళిపోయాడు దూరంగా విజిల్.... కొండల్ని దాటుకుంటూ వెళ్ళిపోయింది.

మెల్లమెల్లగా అడవిలో నీడలు విస్తరించుకుంటూ చీకట్లు ముసురుకుంటున్నాయి. అంతా నిర్మానుష్యం.

లైనుగట్టు ప్రక్క పైడయ్య సమాధికి కొంచెం దూరంలో ఒక టెంటు. ఇద్దరు గేంగు కూలీలు మాత్రమే మిగిలారు. కొత్తగా వేసిన పట్టాలని నెమ్మదిగా దాటమని వచ్చేపోయే బళ్ళకి సిగ్నల్స్ ఇస్తూ హెచ్చరించడానికి వాళ్ళని అక్కడ ఉంచారు.

బాగా చీకటిపడింది. టెంటులోంచి దీపం వెలుగు బైటికి పడుతోంది. లోపల ఇద్దరు కూలీలు మాట్లాడుకుంటున్నారు.

చంద్రుడు నిండుగా ప్రకాశిస్తున్నాడు. వెన్నెలలోనుంచి మంచుకురుస్తోంది.

వచ్చేపోయే బళ్ళకి టెంటు బయటికి వచ్చి విజిల్ ఊదుతూ పచ్చలాంతరు ఊపుతూ ఆ రాత్రంతా కాషన్ఇస్తూనే ఉన్నారు. అర్థరాత్రి దాటిపోయింది. ఒక

మా చిన్నారి దీపం మా ఇంటి వెలుగు — సురేష్ ఎమ్

గేంగు కూలీకి నిద్రపట్టేసింది. మరొకడు ముంచుకొస్తున్న నిద్రని తమాయించుకుంటూ మెలకువగా ఉండడానికి ప్రయత్నిస్తున్నాడు.

బయట రైలుపట్టాలమీద, టెంటుకు కాస్త దూరంలో ఏదో అలికిడి అయినట్లు నిద్ర ముంచుకొస్తున్న వాడికి స్పష్టాస్పషంగా వినిపించింది. నిద్ర కళ్ళు నులుపుకుంటూ టెంటులోనుంచే చెవులు రిక్కించి విన్నాడు ఎవరో మూలుగుతున్నట్లు ఉండుండి వినిపిస్తోంది.పట్టాల మీద రాళ్ళు దొర్లుతున్నాయి- పైడయ్య చావు....శవం ముక్కలు జ్ఞప్తికివచ్చేయి. వళ్ళు ఝల్లుమంది. పైడయ్య దయ్యం అయిపోయి పట్టాలమీద తిరుగుతున్నాడు.

అర్థరాత్రి.... నిశ్శబ్దం. ప్రక్కనే నిద్రపోతున్న గేంగుకూలీని లేపాడు. అటువైపు విను అన్నట్లు సౌంజ్ఞచేశాడు.

మళ్ళీ మూలుగులు- దీనంగా వినిపిస్తున్నాయి.... స్పష్టంగా వినిపిస్తున్నాయి.

ఇద్దరు కూలీలు ధైర్యం కూడగట్టుకుని టెంటులోనుంచే భయం భయంగా తలలు బయటకు పెట్టి కలయజూశారు.

పుచ్చపువ్వులాంటి వెన్నెల. పట్టాల మధ్యలోదూరంగా ఏదో నల్లటి ఆకారం నడుస్తోంది. పైడయ్య బండి కిందపడిన పట్టాలని వాసన చూస్తోంది. స్లీపర్లమధ్య దేన్నో వెతుకుతోంది. ఉండుండి రాళ్ళని కాళ్ళతో బకురుతోంది. తలపైకెత్తి గాలిలో వాసనల్ని పసిగడుతోంది- సన్నటి మూలుగులు -పైడయ్య సొట్టకుక్క కొంది కుంటుకుంటూ నడుస్తోంది. "పైడయ్య కుక్కరా" అనిఇద్దరూబయటకి వచ్చారు.

మనషుల అలికిడి పసికట్టి పట్టాల మధ్యనిల్చొని వాళ్ళవైపు చూసి గుర్రుమంది. వెన్నెల ప్రతిఫలిస్తున్న దానికళ్ళు పేలవంగా మెరుస్తున్నాయి. "ఆడుకూడా పోయాడు ఒంటరి దయిపోయింది. అది కోసం దేవులాడుతోంది పావం" అనుకుంటూ టెంటులోకి వెళ్ళిపోయారు.

ఆ రాత్రంతా కుక్క పట్టాల మధ్య నడుస్తూ, మూలుగుతూ ఆకాశంవైపు మోరఎత్తి ఏడుస్తోంది, పిలుస్తోంది, విలపిస్తోంది- తిరిగిరాని పైడయ్య కోసం.

టెంటులో కూలీలకి మగత నిద్రలో రైలు పట్టాల మీద కుక్కఏడుపులు అలా తెల్లవార్లూ వినిపిస్తూనే ఉన్నాయి. చుట్టూ అడవీ, కొండలూ, వెన్నెలా, చంద్రుడూ మూగసాక్షులుగా ఆ నిశ్శబ్దవాతావరణంలో దీనాతి దీనమైన ఆ మూగజీవి ఆక్రందనలు వింటున్నాయి.

తెల తెలవారుతోంది. కొండలో తీతువు పిట్ట అరుస్తోంది.

[నా చిన్నతంలో ఎన్నో కథలు చెప్పిన వదిన అల్లం సీతయ్యమ్మకి- ఈ కథ అంకితం]